

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τραπεζικός Ανταγωνισμός και Κίνδυνος

Δήμητρα Δύσπυρου

Επιβλέπων Καθηγητής
Μανώλης Μαματζάκης

Μάιος 2020

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Διοίκηση Επιχειρήσεων

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Τραπεζικός Ανταγωνισμός και Κίνδυνος

Δήμητρα Δύσπυρου

**Επιβλέπων Καθηγητής
Μανώλης Μαματζάκης**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στη Διοίκηση Επιχειρήσεων από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Μάιος 2020

Περίληψη

Στόχος της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής είναι ο προσδιορισμός της σχέσης μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις πέντε τραπεζικών ιδρυμάτων της Κύπρου για τις χρονιές 2014 με 2018. Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για τον προσδιορισμό του ανταγωνισμού είναι με τη χρήση του μεριδίου αγοράς για καταθέσεις και δανειακό χαρτοφυλάκιο παγκύπρια. Ενώ για τον προσδιορισμό του κινδύνου χρησιμοποιήθηκαν χρηματοοικονομικοί δείκτες. Μελετήθηκαν δύο είδη κινδύνων, ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας. Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο υπολογίστηκε το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων για να αξιολογηθεί η ποιότητα του χαρτοφυλακίου της κάθε τράπεζας ενώ ταυτόχρονα υπολογιστήκαν ο δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων και ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών. Στη συνέχεια για τον προσδιορισμό του κινδύνου ρευστότητας υπολογίστηκε ο δείκτης χορηγήσεις προς ενεργητικό και ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις. Επιπρόσθετα αναλύθηκαν οι δείκτες ROE και ROA οι οποίοι χρησιμοποιήθηκαν για τη διεξαγωγή συμπερασμάτων που αφορά την κερδοφορία των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Τα συμπεράσματα που πρόεκυψαν είναι ότι υπάρχει υψηλή συγκέντρωση στην αγορά μεταξύ δύο τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τέσσερα από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα εκτίθενται σε ψηλό πιστωτικό κίνδυνο και σε ψηλό κίνδυνο ρευστότητας που αυτό μας οδηγεί στο σημαντικότερο συμπέρασμα της διατριβής που είναι ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Βρέθηκε ότι ο μεγάλος ανταγωνισμός που υπάρχει οδηγεί τις τράπεζες σε ψηλότερα ποσοστά κινδύνου με αποτέλεσμα το τραπεζικό σύστημα να χαρακτηρίζεται από αστάθεια. Επίσης αποδείχτηκε ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της κερδοφορίας του τραπεζικού ιδρύματος και της ισχύς που κατέχει στην αγορά. Το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων αποδείχτηκε ότι δεν σχετίζεται με την κερδοφορία και την ισχύ στην αγορά. Όσον αφορά τώρα τον κίνδυνο ρευστότητας βρέθηκε ότι σχετίζεται με το ποσοστό που κατέχει το τραπεζικό ίδρυμα στην αγορά άλλα είναι ανεξάρτητος της κερδοφορίας του τραπεζικού ιδρύματος.

Summary

Along these lines, this dissertation aims to define the relation between the competition and risk within the bank system in Cyprus. Data used in this dissertation were collected from the published annual financial reports for five bank institutions in Cyprus for years 2014-2018. The methodology employed in this dissertation for defining competition was by using the market share in terms of deposits and loan portfolio. While financial ratios were used to define risk. Two types of risks have been studied, credit risk and liquidity risk. Regarding the credit risk, the percentage of non-performing loans was calculated to assess the quality of each bank's portfolio, while at the same time the coverage ratio of non-performing loans and the Common Equity Tier 1 capital ratio were calculated. To continue, for the determination of the liquidity risk, the index of loans to assets and the index of loans to deposits were calculated. In addition, the ROE and ROA ratios were analyzed and used to draw conclusions about the profitability of banking institutions.

The conclusions that emerged from the analysis of the above are that there is a high concentration in the market between two banking institutions in Cyprus. It is worth noting that four of the five banking institutions are exposed to high credit risk and high liquidity risk, which leads us to the most important conclusion of the dissertation that there is a positive correlation between competition and risk in the banking system of Cyprus. It has been found that high competition leads banks to higher risk rates, making the banking system unstable. It has also been shown that there is no correlation between the bank's profitability and its market power. The percentage of non-performing loans proved to be unrelated to profitability and market power. As far as the liquidity risk is concerned, it has been found that it is related to the percentage of the banking institution in the market, but it is independent of the profitability of the banking institution.

Ευχαριστίες

Πρώτα από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Μανώλη Μαματζάκη για όλη τη βοήθεια και την καθοδήγηση που μου προσέφερε για την ολοκλήρωση της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να απευθύνω στην οικογένεια μου για τη συμπαράσταση και κατανόηση που έδειξαν όλο αυτό τον καιρό.

Περιεχόμενα

1.Εισαγωγή	1
2.Βιβλιογραφική Ανασκόπηση.....	4
2.1 Ανταγωνισμός, Κίνδυνος και Σταθερότητα	4
2.2 Έλεγχος και ανταγωνισμός.	7
2.3 Είδη τραπεζικών κινδύνων.....	10
2.4 Σύγκριση Τραπεζικού Συστήματος Ελλάδας – Κύπρου.....	12
3.Δεδομένα και μεθοδολογία	20
3.1 Μεθοδολογία.....	20
3.1.1 Ανταγωνισμός.....	20
3.1.2 Κερδοφορία.....	21
3.1.3 Κίνδυνος.....	22
3.2 Δεδομένα και Ανάλυση.	24
3.2.1 Ανάλυση δεδομένων για τον καθορισμό του ανταγωνισμού.....	24
3.2.2 Ανάλυση δεδομένων για τον προσδιορισμό της κερδοφορίας.....	28
3.2.3 Ανάλυση δεδομένων για τους κινδύνους που εκτίθενται τα τραπεζικά ιδρύματα.	31
3.3 Συμπεράσματα	35
4.Επίλογος	43
Βιβλιογραφία.....	45

Κεφαλαίο 1

Εισαγωγή

Οι απόψεις δίστανται όσον αφορά τη σχέση μεταξύ ανταγωνισμού και κινδύνου σε ένα τραπεζικό σύστημα. Υπάρχουν οι υποστηρικτές της άποψης ότι όταν υπάρχει μειωμένος ανταγωνισμός στις τράπεζες τότε τα τραπεζικά συστήματα χαρακτηρίζονται από μεγαλύτερη σταθερότητα. Ενώ υπάρχει η άλλη ομάδα όπου κυριαρχεί η αντίθετη άποψη ότι ο αυξημένος ανταγωνισμός οδηγεί σε αυξημένη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος. Τα διάφορα επίπεδα ανταγωνισμού δημιουργούν διαφορετικούς τύπους κινδύνων. Όπως ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας κ.α.

Για το συγκεκριμένο θέμα ανταγωνισμού - σταθερότητας - κινδύνου υπάρχει εκτεταμένη διεθνής βιβλιογραφία που αναφέρεται στο συγκεκριμένο ζήτημα, και οι δύο απόψεις επιβεβαιώνονται από τη διεθνή βιβλιογραφία χωρίς να υπάρχει η σωστή και η λάθος άποψη. Επίσης υπάρχει η εγχωρία βιβλιογραφία η οποία μελετά το χρηματοπιστωτικό σύστημα Ελλάδας - Κύπρου και τη χρηματοπιστωτική κρίση που έπληξε το τραπεζικό σύστημα στις δύο χώρες.

Ο σκοπός της παρούσας διατριβής είναι ο προσδιορισμός της σχέσης μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου που εκτίθενται οι κυπριακές τράπεζες, μελετώντας πέντε τραπεζικά ιδρύματα. Η ανάλυση για τον καθορισμό του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζών έγινε μέσω του μεριδίου αγοράς ενώ η αξιολόγηση του κινδύνου έγινε μέσω της ανάλυσης των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι υπολογιστήκαν από τις λογιστικές καταστάσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων.

Το σημαντικότερο συμπέρασμα που απορρέει από την παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή είναι ότι στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου υπάρχει αυξημένος ανταγωνισμός με

αποτέλεσμα οι τράπεζες να εκτίθενται σε πολύ ψηλούς κινδύνους και αυτό να οδηγεί σε αστάθεια του συστήματος.

Κατά τη διαδικασία συγγραφής της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής παρουσιάστηκαν κάποιοι περιορισμοί όσον αφορά τη διαδικασία επιλογής των τραπεζικών ιδρυμάτων. Αυτό προέκυψε λόγω του ότι υπάρχει μεγάλος αριθμός τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο, σύνολο 29 τραπεζικά ιδρύματα, τα οποία δεν μπορούσαν να επιλεγούν όλα για ανάλυση, όποτε επιλέχθηκαν τα πέντε μεγαλύτερα για τα οποία υπήρχαν αναρτημένες οι οικονομικές τους καταστάσεις στην ιστοσελίδα τους. Επίσης όσον αφορά την υφιστάμενη βιβλιογραφία λόγω του ότι υπάρχουν δύο σχολές που υποστηρίζουν αντίθετες απόψεις όσον αφορά τον ανταγωνισμό και τη σταθερότητα δεν μπορείς να κάνεις προβλέψεις για το μέλλον. Αν και πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι ένας από τους λόγους που επήλθε η χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο το 2013 ήταν η συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος σε δύο τράπεζες.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στην παρούσα διατριβή για τον καθορισμό του ανταγωνισμού και την αξιολόγηση των κινδύνων που εκτίθενται οι τράπεζες είναι η εξής: από τις δημοσιοποιημένες οικονομικές τους καταστάσεις και από τα στοιχεία που δημοσιοποιεί η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα για τον προσδιορισμό του μεριδίου αγοράς και των χρηματοοικονομικών δεικτών για τα πέντε επιλεγθέντα τραπεζικά ιδρύματα.

Στη συνέχεια έγινε εκτενής ανάλυση, σχολιασμός των αποτελεσμάτων και σύγκριση μεταξύ τους για να βρεθεί κατά ποσό υπάρχει συσχέτιση μεταξύ όλων των μεγεθών που υπολογίστηκαν. Για να καταλήξουμε στο σημαντικότερο συμπέρασμα της διατριβής έπρεπε να δούμε τη γενική εικόνα των αποτελεσμάτων.

Η διατριβή χωρίζεται σε κεφάλαια, στο δεύτερο κεφάλαιο που είναι η Βιβλιογραφική Ανασκόπηση περιλαμβάνεται η διεθνής και εγχώρια βιβλιογραφία όπως και τα αποτελέσματα σχετικών ερευνών για το συγκεκριμένο θέμα που επικεντρώνεται η διατριβή. Επίσης γίνεται σύγκριση μεταξύ του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου και Ελλάδας όπως και ανάλυση των λόγων που οι δύο χώρες οδηγήθηκαν σε χρηματοπιστωτική κρίση.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στις μαθηματικές σχέσεις που χρησιμοποιήθηκαν για τον υπολογισμό των χρηματοοικονομικών δεικτών και του μεριδίου αγοράς. Επίσης το κεφάλαιο αυτό περιλαμβάνει τον τρόπο που έγινε η επιλογή των δεδομένων, αμέσως μετά ακολουθεί η ανάλυση των δεδομένων σε πίνακες και ο σχολιασμός τους. Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι πολιτικές που ακολουθούν οι τράπεζες για την αντιμετώπιση των κινδύνων που εκτίθενται.

Στο τέταρτο και τελευταίο κεφάλαιο ανακεφαλαιώνονται τα πιο σημαντικά συμπεράσματα που προέκυψαν από τη διαδικασία της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

Κεφαλαίο 2

Βιβλιογραφική Ανασκόπηση

Το ζήτημα της σχέσης μεταξύ του ανταγωνισμού και του κίνδυνου στο τραπεζικό σύστημα υπήρχε εδώ και καιρό θέμα συζήτησης. Η βασική ερώτηση αν ο αυξημένος ανταγωνισμός οδηγεί σε υψηλότερο κίνδυνο ή μικρότερο κίνδυνο για τις τράπεζες δεν μπορεί να απαντηθεί επακριβώς. Μελετώντας διάφορα άρθρα βλέπουμε ότι κάποιοι υποστηρίζουν ότι ο μειωμένος ανταγωνισμός επιφέρει τραπεζική σταθερότητα ενώ κάποιοι υποστηρίζουν την αντίθετη άποψη ότι ο αυξημένος ανταγωνισμός οδηγεί σε τραπεζική σταθερότητα.

2.1 Ανταγωνισμός, Κίνδυνος και Σταθερότητα.

Όπως επισημαίνεται στο άρθρο (Berger A., 2009) υπάρχουν δύο απόψεις η μια η πιο παραδοσιακή υποστηρίζει ότι περισσότερος ανταγωνισμός οδηγεί σε αστάθεια, μειώνει την ισχύ της αγοράς, τα κέρδη και την τιμή franchise οδηγώντας τις τράπεζες να παίρνουν περισσότερα ρίσκα για περισσότερη κερδοφορία. Η άλλη άποψη που είναι πιο εναλλακτική υποστηρίζει ότι ο ανταγωνισμός σχετίζεται με τη σταθερότητα και ότι μεγαλύτερη αγοραστική δύναμη στον τομέα των δάνειων σημαίνει ψηλότερο ρίσκο για τις τράπεζες, γιατί τα ψηλότερα επιτόκια αυξάνουν τον κίνδυνο αθέτησης των όρων από τους δανειολήπτες. Με βάση όμως την εμπειρική μελέτη που έγινε και τα δεδομένα που χρησιμοποιήσαν κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι τράπεζες που έχουν μεγαλύτερη ισχύ στην αγορά εκτίθενται σε μικρότερο κίνδυνο αλλά αυτή η ισχύς αυξάνει τον κίνδυνο αθέτησης όσον αφορά τα δάνεια δηλαδή ικανοποιούνται κατά κάποιο τρόπο και οι δύο απόψεις.

Το άρθρο των (Allen F., Competition and Financial Stability, 2004) αναφέρει ότι η σχέση μεταξύ ανταγωνισμού και κίνδυνου δεν είναι τόσο απλή αλλά αντίθετα είναι μια σύνθετη και πολύπλευρη σχέση που επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες. Χρειάζεται να λάβουμε υπόψη όλους τους παράγοντες τόσο σε θεωρητικό υπόβαθρο όσο και σε εμπειρικό. Οι πιο πάνω έχουν μελετήσει διάφορα μοντέλα και έχουν

καταλήξει στο συμπέρασμα ότι κάποιες φορές υπάρχει αντιστάθμιση (tradeoff) μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου (αυξημένος ανταγωνισμός - μικρότερος κίνδυνος, μειωμένος ανταγωνισμός - μεγαλύτερος κίνδυνος) ενώ άλλες φορές όχι. Για παράδειγμα τα μοντέλα της γενικής ισορροπίας και το μοντέλο του Schumpeter απαιτούν τον συνδυασμό του τέλει ανταγωνισμού και της χρηματοπιστωτικής αστάθειας. Έδειξαν ότι υπάρχουν προαπαιτούμενες προϋποθέσεις για μια σωστή ισορροπία μεταξύ του ανταγωνισμού και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, όταν ισχύει αυτή η ισορροπία μπορούμε να εντοπίσουμε τα κόστη και τα οφέλη των διαφόρων επιπέδων μεταξύ του ανταγωνισμού και της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Γενικά όμως επειδή ο ανταγωνισμός είναι επιθυμητός, αυτό οδηγεί στην αύξηση των κανονισμών στον τραπεζικό τομέα για να διασφαλιστεί η σωστή συνύπαρξη μεταξύ του ανταγωνισμού και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το πιο δημοφιλές εργαλείο για την επίτευξη του στόχου αυτού σύμφωνα με το άρθρο είναι η επιβολή ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων στις τράπεζες, με αυτό τον τρόπο οι τράπεζες είναι πιο απρόθυμες να πάρουν ρίσκα λόγω του ότι υπάρχει πιθανότητα να χάσουν τα κεφάλαια τους.

Μια άλλη παράμετρος που αξίζει να αναφερθεί και επηρεάζει την οικονομική σταθερότητα είναι ο βαθμός συγκέντρωσης των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η αυξημένη συγκέντρωση των τραπεζών τείνει να μειώνει την πιθανότητα να επέλθει μια χώρα σε τραπεζική κρίση. Οι (Thorsten Beck, 2005) μελετούν μέσω διαφόρων μακροοικονομικών παραγόντων και αποδεικνύουν ότι ο μεγαλύτερος ανταγωνισμός δεν επιφέρει χρηματοοικονομική αστάθεια. Αντιθέτως, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι πρώτον τα τραπεζικά συστήματα στα οποία το μεγαλύτερο μέρος των αιτήσεων τους για νέα δάνεια απορρίπτονται και δεύτερο όταν οι κανονισμοί περιορίζουν τις τράπεζες να ασκούν δανειστικές δραστηριότητες έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να βιώσουν μια συστημική κρίση. Αντιθέτως, χώρες οι οποίες διαθέτουν ισχυρά ανεπτυγμένα τραπεζικά συστήματα και ενθαρρύνουν τον ανταγωνισμό υπάρχει μικρότερη πιθανότητα να αντιμετωπίσουν συστημική τραπεζική κρίση. Τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι τόσο η συγκέντρωση όσο και η ανταγωνιστικότητα του τραπεζικού συστήματος συνδέονται θετικά με την οικονομική σταθερότητα. Για αυτό το λόγο είναι δύσκολο να ισχυριστεί κανείς ότι η συγκέντρωση των τραπεζών συνδέεται στενά με τον ανταγωνισμό.

Μια διαφορετική άποψη αναλύουν στο άρθρο τους οι (Boyd J, 2006), οι οποίοι μελέτησαν δύο διαφορετικά θεωρητικά μοντέλα τα οποία ακολούθως σύγκριναν με εμπειρικά δεδομένα. Το πρώτο θεωρητικό μοντέλο προβλέπει μια αρνητική σχέση μεταξύ του κινδύνου αποτυχίας μιας τράπεζας και της συγκέντρωσης του τραπεζικού συστήματος, υποδεικνύοντας μια σχέση αντιστάθμισης (tradeoff) μεταξύ του ανταγωνισμού και της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Το δεύτερο θεωρητικό μοντέλο προβλέπει μια θετική σχέση μεταξύ του κινδύνου αποτυχίας μιας τράπεζας και της συγκέντρωσης του τραπεζικού συστήματος και ότι δεν υπάρχει αντιστάθμιση μεταξύ τους. Και τα δύο αυτά μοντέλα μπορούν να προβλέψουν μια αρνητική σχέση μεταξύ της συγκέντρωσης και του δείκτη δανείων - περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας, όπως επίσης και μια μη μονοτονική σχέση μεταξύ της συγκέντρωσης των τραπεζών και της κερδοφορίας. Η εμπειρική μελέτη έγινε σε ένα δείγμα 2.500 τραπεζών στην Αμερική το 2003 και σε 2.600 τράπεζες σε 134 μη βιομηχανοποιημένες χώρες μεταξύ 1993-2004. Και στα δύο δείγματα φαίνεται ότι η πιθανότητα αποτυχίας των τραπεζών σχετίζεται σημαντικά με την συγκέντρωση, ενώ οι δείκτες περιουσιακών στοιχείων συνδέονται αρνητικά με την συγκέντρωση. Τόσο η θεωρεία όσο και τα δεδομένα δείχνουν μια θετική σχέση μεταξύ του ανταγωνισμού και της προθυμίας των τραπεζών για περισσότερο δανεισμό, αλλά δεν υπάρχουν αρκετές ενδείξεις ότι η σταθερότητα των τραπεζών μειώνεται με τον ανταγωνισμό.

Στο άρθρο των (Benjamin M. Tabak, 2012) έγινε μια ανάλυση μέσω του δείκτη Boone για την αγορά των δανείων και χρησιμοποιήθηκε για την "μέτρηση" του ανταγωνισμού στον τραπεζικό τομέα. Για διαφορετικά επίπεδα ανταγωνισμού βλέπουμε την επίδραση που μπορεί να έχει στην τραπεζική σταθερότητα το ρίσκο μέσω του δείκτη Boone. Τέλος, είδαν πως μεταβάλλεται η σχέση αυτή ανάλογα με το μέγεθος του τραπεζικού ιδρύματος και του κεφαλαιακού του δείκτη. Τα αποτελέσματα τους δείχνουν μια μη γραμμική σχέση μεταξύ της ανάληψης κινδύνου και του ανταγωνισμού. Οι τράπεζες οι οποίες αντιμετωπίζουν ψηλά επίπεδα και χαμηλά επίπεδα ανταγωνισμού εκτίθενται σε χαμηλότερο ρίσκο από ότι οι τράπεζες οι οποίες αντιμετωπίζουν μεσαία επίπεδα ανταγωνισμού. Επίσης όταν υπάρχει μεγαλύτερος ανταγωνισμός οι τράπεζες είναι λιγότερο ευάλωτες και ειδικά οι μεγάλες τράπεζες, ενώ η κεφαλαιακή επάρκεια έχει θετικό αντίκτυπο στη χρηματοπιστωτική σταθερότητα.

2.2 Έλεγχος και ανταγωνισμός.

Είναι γνωστό ότι η πρόσφατη οικονομική κρίση που προήλθε στην Κύπρο οφειλόταν στην ανάληψη υπερβολικών ευθυνών από τις τράπεζες και στην έλλειψη που υπάρχει στον έλεγχο των διαδικασιών που ακολουθούν όλες οι τράπεζες. Επιπρόσθετα στη σελίδα (www.cyprusprofile.com, 2014) αναφέρεται ότι η τραπεζική κρίση οφειλόταν στα υπερβολικά ανοίγματα των τραπεζών, στον ανεξέλεγκτο δανεισμό και στην έλλειψη τραπεζικής διακυβέρνησης. Ο κακός χειρισμός του προϋπολογισμού της κυβέρνησης συνέβαλε επίσης στην τραπεζική κρίση αφού όταν οι τράπεζες χρειάστηκαν ενίσχυση δεν μπορούσε να τις χρηματοδοτήσει. Ο πιο σημαντικός παράγοντας ήταν η αποτυχία της κυβέρνησης να αναγνωρίσει τα σημάδια μιας ενδεχόμενης κρίσης και τον κίνδυνο που υπάρχει όταν το τραπεζικό σύστημα είναι πολύ μεγάλο και δεν υπάρχει αρκετός έλεγχος και εποπτεία. Σύμφωνα με τους (Allen F., FINANCIAL INTERMEDIARIES AND MARKETS, 2004) όταν υπάρχει απουσία έλεγχου για τα διάφορα ρίσκα που μπορεί να πάρει μια τράπεζα τότε μια μεγάλη χρηματοοικονομική κρίση μπορεί να επεκταθεί ευρέως, για το λόγο αυτό χρειάζεται να υπάρχει μια ρυθμιστική αρχή έτσι ώστε να μπορεί να παρεμβαίνει όταν είναι αναγκαίο.

Η περισσότερη βιβλιογραφία σε αυτό το θέμα υποδηλώνει ότι ο περιορισμός του ανταγωνισμού μειώνει την απερισκεψία και το ρίσκο των τραπεζών. Αντιθέτως οι (Schaeck K., 2007) μέσω των ευρημάτων τους παραθέτουν ότι ίσως να μην χρειάζεται τόσος έλεγχος στις τράπεζες αφού ο αυξημένος ανταγωνισμός ενθαρρύνει την αύξηση των κεφαλαιακών δεικτών. Μέσω αυτού υποστηρίζει ότι οι εποπτικές αρχές πρέπει να είναι υπέρ του ελευθέρου ανταγωνισμού και να υπάρχουν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού στο τραπεζικό σύστημα.

Οι κανονισμοί και οι διάφορες πολιτικές επηρεάζουν διαφορετικά τον ανταγωνισμό και τον κίνδυνο στο τραπεζικό σύστημα. Στο άρθρο (Agoraki M., 2011) αναλύθηκε η σχέση μεταξύ της ανάληψης κινδύνου, της αγοραστικής δύναμης και των διαφορών κανονισμών που ισχύουν για τις τράπεζες. Εξετάστηκαν μόνο οι κανονισμοί που σχετίζονται με τις κεφαλαιακές απαιτήσεις και οι κανονισμοί που σχετίζονται με τους περιορισμούς στις τραπεζικές δραστηριότητες. Επίσης εξετάστηκε πως επηρεάζει τον ανταγωνισμό η ύπαρξη μιας επίσημης εποπτικής αρχής. Ένα σημαντικό εύρημα του άρθρου είναι ότι οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και η ύπαρξη της εποπτικής αρχής έχουν άμεση επίπτωση στον πιστωτικό κίνδυνο μειώνοντας τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Ωστόσο όταν οι τράπεζες έχουν μεσαία ισχύ στην αγορά τότε οι κανονισμοί που αφορούν τις κεφαλαιακές απαιτήσεις είναι πιο χαλαροί, για να μπορεί η τράπεζα να πάρει υψηλότερα πιστωτικά ρίσκα. Η άποψη αυτή όμως δεν ισχύει για τράπεζες που κατέχουν ασθενή και ισχυρή δύναμη στην αγορά. Αυτά τα αποτελέσματα σαφώς υποδηλώνουν ότι οι κανονισμοί από μόνοι τους δεν επαρκούν για τον έλεγχο του πιστωτικού κίνδυνου αλλά με το συνδυασμό της εποπτικής αρχής φαίνεται να μειώνεται ο κίνδυνος για όλα τα τραπεζικά συστήματα ανεξαρτήτως της δύναμης τους στην αγορά. Η έρευνα αυτή φαίνεται να υποστηρίζει το νόμο Glass-Steagall. Ο κανονισμός αυτός χρησιμοποιήθηκε στην Αμερική με σκοπό να διαχωρίσει τις τραπεζικές και χρηματιστηριακές δραστηριότητες μιας τράπεζας για την αποτροπή της πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων.

Η εμπλοκή της κυβέρνησης επηρεάζει τον κίνδυνο και το ρίσκο που είναι διατεθειμένες να πάρουν οι τράπεζες. Για παράδειγμα στον πιο κάτω πίνακα 1 μπορούμε να δούμε τα μετρά που πήραν διάφορες χώρες το 2018 για να ελέγξουν τον κίνδυνο τον οποίο εκτίθενται οι τράπεζες τους. Η Κεντρική Τράπεζα του Βελγίου και της Φινλανδίας έχουν επιβάλει νέο μέτρο εποπτείας το οποίο επιβάλλει στις τράπεζες να διατηρούν συγκεκριμένα ποσοστά συντελεστών στάθμισης κινδύνου για τα ανοίγματα τους που αφορούν οικιστικά δάνεια και χρησιμοποιούν εσωτερικές παραμέτρους για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων (Τράπεζες IRB Internal ratings-based). Η αρχή της Γαλλίας High Council for Financial Stability αποφάσισε ότι σημαντικά ιδρύματα δεν θα πρέπει να εκτίθενται σε έκθεση που να υπερβαίνει το 5% του επιλέξιμου κεφαλαίου τους για μη χρηματοοικονομικούς οργανισμούς ή για ομάδα συνδεδεμένων μη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν εκτιμηθεί ως υπερχρεωμένα.

Στο άρθρο των (Luis Brandao-Marques, 2018) τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η κυβερνητική στήριξη στις τράπεζες μέσω εγγυήσεων επηρεάζει την προθυμία των τραπεζών για ρίσκο. Τα ευρήματα δείχνουν ότι η εμπλοκή της κυβέρνησης επηρεάζει θετικά την προθυμία των τραπεζών για ρίσκο, ενώ τα αποτελέσματα είναι διαφορετικά όταν εφαρμοστούν συγκεκριμένα κανονιστικά και εποπτικά πλαίσια. Επιπρόσθετα φαίνεται πως η έλλειψη στην πειθαρχία της αγοράς, ειδικά τα χρόνια πριν από την παγκοσμια οικονομική κρίση διαμόρφωσε τη σχέση μεταξύ της εμπλοκής της κυβερνητικής στήριξης και του τραπεζικού κινδύνου οδηγώντας έτσι τις πιο

ριψοκίνδυνες τράπεζες να βασίζονται περισσότερο στη χρηματοδότηση. Οι περιορισμοί στις τραπεζικές δραστηριότητες μπορούν να μειώσουν το πρόβλημα. Όσον αφορά τις αποφάσεις για τους τύπους κινδύνου και το επίπεδο του κινδύνου που μπορεί να πάρει μια τράπεζα είναι δυσκολότερη η εμπλοκή για τους εξωτερικούς επενδυτές αφού η πολυπλοκότητα των τραπεζών επηρεάζει την αποτελεσματική παρακολούθησή τους. Η μείωση του προβλήματος μπορεί να επιτευχθεί είτε μέσω της μείωσης των επικίνδυνων δραστηριοτήτων που εμπλέκονται οι τράπεζες είτε μέσω της μείωσης της πολυπλοκότητας τους.

Country Decision-making authority	Description of measures	Legal basis	Date of application
Belgium National Bank of Belgium	Increased risk weights for banks using the Internal Ratings Based (IRB) approach on residential real estate exposures in Belgium by 5 p.p. and an additional increase of 33% of the microprudential risk weight of the portfolio.	CRR Article 458	30-04-18
France Haut Conseil de Stabilité Financière	French Systemically Important Institutions shall not incur an exposure that exceeds 5% of their eligible capital for NFCs or group of connected NFCs assessed to be highly indebted.	CRR Article 458	01-07-18
Finland Finanssivalvonta/ Finansinspektionen	Credit institution-specific minimum level of 15% for the average risk weight on housing loans, applicable to credit institutions using the Internal Ratings Based (IRB) approach.	CRR Article 458	01-01-18

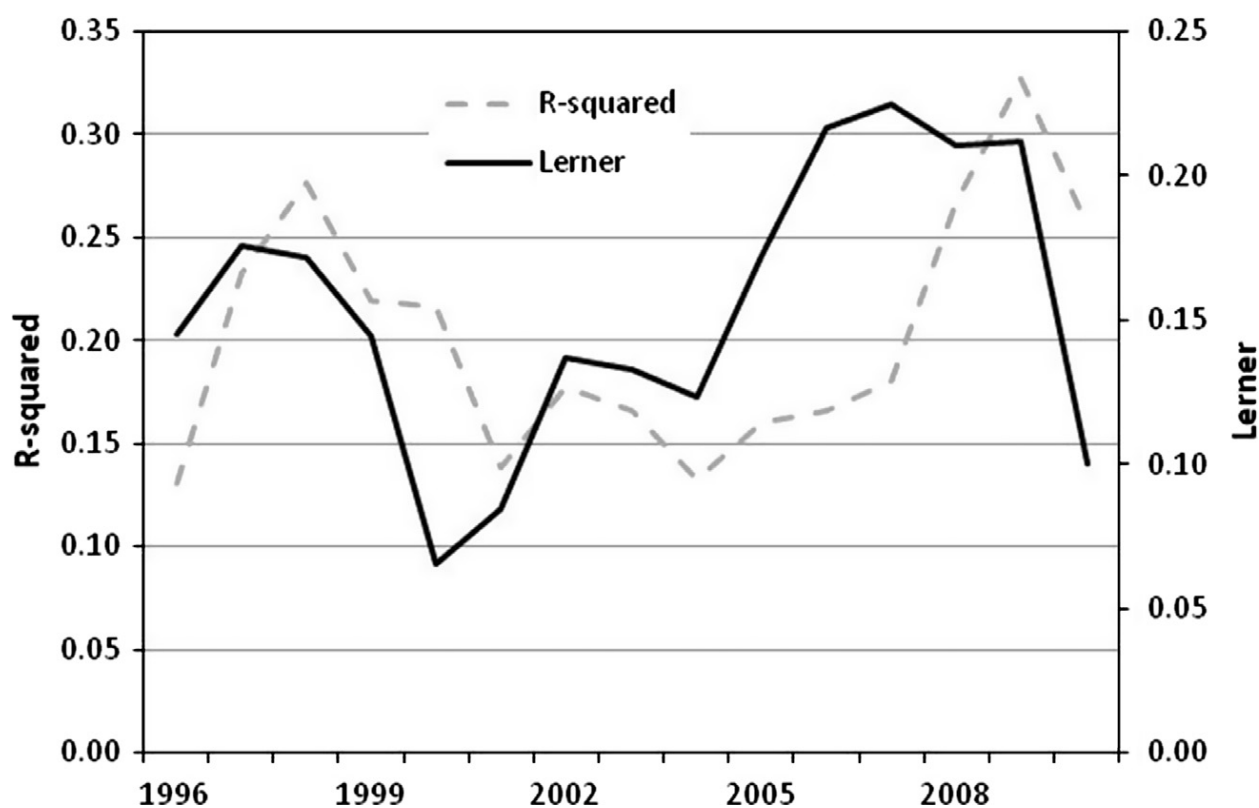
Πίνακας 1 Πηγή: (EUROPEAN CENTRAL BANK, 2009)

2.3 Είδη τραπεζικών κινδύνων.

Ένα τραπεζικό σύστημα μπορεί να εκτεθεί σε διαφορετικούς τύπους κινδύνων όπως ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας, ο συστημικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αθέτησης κ.α. Όσον αφορά τον πιστωτικό κίνδυνο ο (Chen, 2007) στο άρθρο του εξετάζει σε θεωρητικό και εμπειρικό επίπεδο πως η μείωση των ελέγχων στις τράπεζες επηρεάζει τον ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζών και το επίπεδο πιστωτικού κινδύνου στο οποίο εκτίθενται οι τράπεζες. Με βάση το θεωρητικό μοντέλο που αναλύει το άρθρο, όταν υπάρχουν πιο χαλαροί εξωτερικοί έλεγχοι η τράπεζα κάνει περισσότερο έλεγχο στους αιτητές δανείων με αποτέλεσμα να υπάρχει χαμηλότερο ρίσκο από την πλευρά της τράπεζας και χαμηλότερος πιστωτικός κίνδυνος. Περισσότερος έλεγχος σημαίνει και χαμηλότερα δανειστικά επιτόκια, αυτό υποδηλώνει ότι δεν ισχύει αναγκαστικά η αντιστάθμιση (tradeoff) μεταξύ του πιστωτικού κινδύνου και των χαμηλότερων δανειστικών επιτοκίων. Η μελέτη αυτή χρησιμοποιεί μακροοικονομικά δεδομένα που αφορούν τις χώρες ΕΕ-15. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η μεταβολή του επιτοκίου σχετίζεται με την ποιότητα των δανείων και την μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

Ο συστημικός κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη και την ευημερία του χρηματοπιστωτικού συστήματος όταν υπάρχει εκτεταμένη οικονομική αστάθεια (EUROPEAN CENTRAL BANK, 2009). Στο άρθρο (Anginer D., 2014) εξετάζεται η εμπειρική σχέση μεταξύ του ανταγωνισμού και του συστημικού κινδύνου. Χρησιμοποιώντας διάφορα επίπεδα ανταγωνισμού βρήκαν ότι υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ ανταγωνισμού- κινδύνου. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι όσο μεγαλύτερος είναι ο ανταγωνισμός τόσο πιο πρόθυμες είναι οι τράπεζες να αναλάβουν διαφορετικούς κινδύνους, κάνοντας το τραπεζικό σύστημα λιγότερο εκτεθειμένο σε κρίσεις. Στο γράφημα 1 φαίνεται η εξέλιξη της μέσης ισχύς της αγοράς (Lerner Index- συνεχομένη γραμμή) και του συστημικού ρίσκου/ κινδύνου (R squared- διακεκομμένη γραμμή) μεταξύ των τραπεζών σε σχέση με τα χρόνια από το 1996 μέχρι το 2010. Η γραμμή Lerner φαίνεται ότι αυξάνεται σταθερά από 1999 μέχρι και την παγκοσμιά οικονομική κρίση, άρα έχουμε μια μείωση στον ανταγωνισμό που φτάνει χρονολογικά μέχρι την αρχή της οικονομικής κρίσης. Αυτή η μείωση μπορεί να οφείλεται στην εξέλιξη της τεχνολογίας και την παροχή πιο σύνθετων οικονομικών προϊόντων. Μετά την οικονομική κρίση παρατηρείται πάλι μείωση στον ανταγωνισμό. Επίσης βλέπουμε μια αύξηση στη μεταβλητή R squared που αντιπροσωπεύει το συστημικό κίνδυνο γεγονός

που οδήγησε στην εμφάνιση της παγκοσμίας οικονομικής κρίσης. Με βάση το γράφημα 1 φαίνεται ότι υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ της ισχύς της αγοράς και του συστημικού κινδύνου.

Γράφημα 1. Εξέλιξη του τραπεζικού ανταγωνισμού και του συστημικού κινδύνου με την πάροδο του χρόνου: 1996-2009.

Εξετάστηκε επίσης η επίδραση του θεσμικού και κανονιστικού πλαισίου στη σταθερότητα και βρέθηκε ότι ο συστημικός κίνδυνος είναι μεγαλύτερος στις χώρες με λιγότερη εποπτεία και όταν υπάρχει ιδιωτική παρακολούθηση. Επιπρόσθετα η έλλειψη ανταγωνισμού έχει επιπτώσεις στη σταθερότητα μια χώρας της οποίας το σύστημα για την προστασία των επενδυτών είναι αδύναμο και στις χώρες όπου οι αρχές δεν παρέχουν αρκετή καθοδήγηση στις τράπεζες. Το άρθρο αποδεικνύει ότι η ισχύς στην αγορά σχετίζεται με μεγαλύτερη συστημική αστάθεια γεγονός που υποδηλώνει ότι πρέπει να διασφαλιστεί ένα ανταγωνιστικό περιβάλλον στο τραπεζικό σύστημα. Επίσης ένα πολύ σημαντικό εύρημα είναι ότι η εμπλοκή της κυβέρνησης στη λειτουργία μιας τράπεζας σχετίζεται άμεσα με τη συστημική αστάθεια. Το συμπέρασμα της έρευνας είναι ότι το κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στη σταθερότητα του τραπεζικού συστήματος μιας χώρας και το συστημικό κίνδυνο που μπορεί να αντιμετωπίσει. Κάποιες από τις ενέργειες που μπορούν να βελτιώσουν τη

συστημική σταθερότητα είναι οι λογικές κεφαλαιακές απαιτήσεις για την είσοδο και τη λειτουργία μιας τράπεζας, καλύτερη πιστωτική παρακολούθηση κ.α., ενώ οι αντίθετες ενέργειες ίσως θέσουν το σύστημα σε αστάθεια.

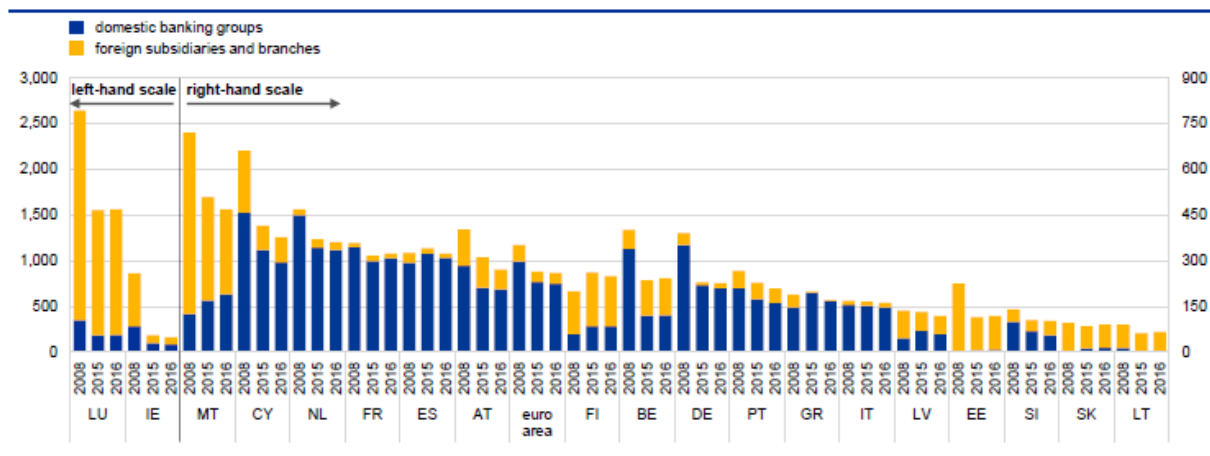
Τέλος, ενδιαφέρον έχει το άρθρο (Imbierowicz B., 2014) το οποίο εξετάζει τη σχέση μεταξύ του πιστωτικού κίνδυνου και του κίνδυνου ρευστότητας και αν επηρεάζονται μεταξύ τους. Εξετάστηκε ένα δείγμα εμπορικών τραπεζών στην Αμερική μεταξύ του 1998 μέχρι το 2010. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι κάθε κίνδυνος ξεχωριστά έχει μεγάλο αντίκτυπο στην πιθανότητα αθέτησης των τραπεζών. Επίσης η αλληλεπίδραση μεταξύ τους έχει σημαντικές επιρροές πάλι στην πιθανότητα αθέτησης. Οι συγγραφείς του άρθρου φαίνεται όμως να φτάνουν στο συμπέρασμα ότι οι δύο κίνδυνοι δεν έχουν άμεση συσχέτιση μεταξύ τους αλλά η κοινή διαχείριση και των δύο κινδύνων θα βοηθήσει σημαντικά τη σταθερότητα των τραπεζών. Τα αποτελέσματα αυτά φαίνεται να υποστηρίζουν το πλαίσιο της Βασιλείας III, το οποίο είχε σκοπό να ενδυναμώσει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις αυξάνοντας τη ρευστότητα της τράπεζας και μειώνοντας την μόχλευση.

2.4 Σύγκριση Τραπεζικού Συστήματος Ελλάδας – Κύπρου.

Η Κύπρος έχει ένα μεγάλο τραπεζικό σύστημα σε σύγκριση με την οικονομία της, αυτό είναι κυρίως αποτέλεσμα κάποιων μέτρων που εφάρμοσαν οι αρχές της χώρας για να την προωθήσουν σαν διεθνή χρηματοπιστωτικό κέντρο. Συγκεκριμένα συμφώνα με τον κατάλογο ημερομηνίας 01/08/2019 που υπάρχει στην ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου, στην Κύπρο λειτουργούν 29 διαφορετικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Τα περιουσιακά στοιχεία του τραπεζικού συστήματος της Κύπρου όπως φαίνεται και στο γράφημα 2 αντιστοιχούν στο 376% του ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) της τα έτη 2015-2016. Το ποσοστό αυτό σε σχέση με το 2008 μειώθηκε αισθητά λόγω και της χρηματοπιστωτικής κρίσης που έπληξε το νησί. Από το γράφημα 2 βλέπουμε ότι η χρηματοπιστωτική κρίση επηρέασε και επέφερε αισθητή μείωση στον αριθμό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Κύπρο. Υπήρχε αισθητή μείωση από το 2008 που ήταν πριν την κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος σε σχέση με το 2015 – 2016

που ήταν μετά την κρίση. Η μείωση αναφέρεται στις εγχώριες τράπεζες και τα καταστήματα ξένων τραπεζών. (EUROPEAN CENTRAL BANK, 2009)

Γράφημα 2. Συνολικά περιουσιακά στοιχεία εγχωρίων και ξένων τραπεζικών ιδρυμάτων σε σχέση με το ΑΕΠ σε χώρες του Ευρώ για τα έτη 2008, 2015 και 2016. Πηγή **(EUROPEAN CENTRAL BANK, 2009)**

Επίσης ένας σημαντικός παράγοντας που διέκρινε το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου σε σχέση με το μέγεθος της από άλλες χώρες που έχουν μεγάλο τραπεζικό σύστημα είναι ότι τα εγχώρια χρηματοπιστωτικά ιδρύματα παίζουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο στο ΑΕΠ σε σχέση με τις θυγατρικές ξένων τραπεζών.

Επιπρόσθετα στη χρηματοοικονομική κρίση του 2013 στην Κύπρο έπαιξαν σημαντικό ρόλο διάφοροι παράγοντες που συνδυασμένοι όλοι μαζί επέφεραν αυτά τα αποτελέσματα. Όπως επισημαίνεται στο άρθρο (Zenios, 2013) σημαντικό ρόλο έπαιξαν αρχικά τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που το χρέος τους αποτελούσε σε ποσοστό το 24% του ΑΕΠ της Κύπρου το 2011, το δημόσιο χρέος της Κύπρου αποτελούσε το 71% του ΑΕΠ, το χρέος των νοικοκυριών αποτελούσαν το 133% του ΑΕΠ και των άλλων μη χρηματοοικονομικών ιδρυμάτων αποτελούσε το 155% του ΑΕΠ, όπως φαίνεται και στον πίνακα 2.

Cyprus aggregate debt in 2011

Debt	In millions euro	As % of GDP
Government	12.777	71
Corporate - non financial	27.865	155
Household	23.928	133
Financial institutions	4.331	24

Πίνακας 2. Πηγή eurostat

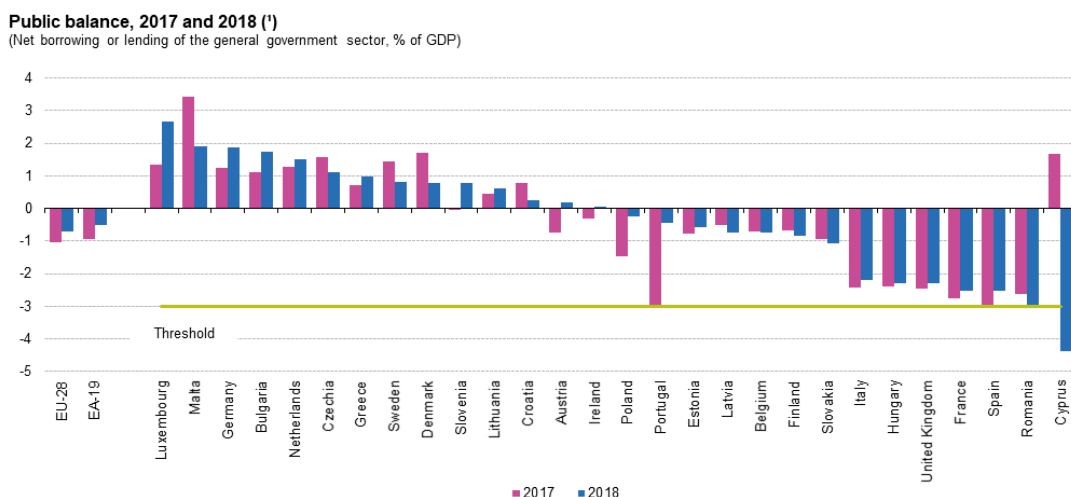
Τα κυριότερα στοιχεία που επέφεραν την κρίση στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου είναι, πρώτον ότι οι τράπεζες ήταν εκτεθειμένες σε υψηλό κίνδυνο συγκέντρωσης και λόγω του ότι κατείχαν μεγάλα ποσοστά σε ελληνικά δάνεια, κρατικά χρέη και ελληνικά ομολογά. Δεύτερον ο τραπεζικός τομέας της Κύπρου είχε συνολικές υποχρεώσεις περίπου 700% του ΑΕΠ της χώρας και κυριαρχείτο κυρίως από δύο μεγάλες τράπεζες. Τρίτον οι καταθέσεις στα τραπεζικά ιδρύματα υπέρβαιναν το 150% του ΑΕΠ και προέρχονταν από ξένους πολίτες (αλλοδαπούς). Συμπερασματικά η οικονομική κρίση στην Κύπρο ξεκίνησε αρχικά από την τραπεζική κρίση που πυροδοτήθηκε από την οικονομική κρίση στην Ελλάδα και στη συνέχεια συνέβαλαν τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια και στις δύο χώρες.

Από την άλλη η Ελλάδα έχει μικρότερο τραπεζικό σύστημα σε σχέση με την Κύπρο, το οποίο αποτελείται κυρίως από εγχώριες τράπεζες και ελάχιστα ξένα τραπεζικά ιδρύματα όπως φαίνεται από το γράφημα 2. Επίσης παρατηρούμε ότι τα περιουσιακά στοιχεία του τραπεζικού συστήματος της Ελλάδας αντιστοιχούν περίπου στο μισό ποσοστό από αυτό της Κύπρου. Από το ίδιο γράφημα μπορούμε να δούμε ότι από το 2008 μέχρι το 2016 ο αριθμός των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ελλάδα δεν επηρεάστηκε, σε αντίθεση με την Κύπρο που μειώθηκαν δραματικά. Στην Ελλάδα σήμερα λειτουργούν 34 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αριθμός όχι πολύ μεγάλος για το μέγεθος της σε αντίθεση με την Κύπρο που λειτουργούν 29 χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως προαναφέρθηκε πιο πάνω.

Ένα πολύ σημαντικό σημείο που ξεχωρίζει τις δύο χρηματοπιστωτικές κρίσεις μεταξύ Ελλάδας και Κύπρου είναι ότι η χρηματοπιστωτική κρίση στην Ελλάδα προήλθε από την κρίση δημόσιου χρέους δηλαδή αντίθετα από αυτό που έγινε στην Κύπρο. Το 2008 όταν επήλθε η κρίση στην Ελλάδα τα περιουσιακά στοιχεία των τραπεζικών της ιδρυμάτων αντιστοιχούσαν στο 193% του ΑΕΠ της χώρας σε σχέση με την Κύπρο που

αντιστοιχούσαν στο 685% του ΑΕΠ της. Η χρηματοπιστωτική κρίση πυροδοτήθηκε από μια σειρά υποβαθμίσεων της ελληνικής οικονομίας το 2009, η οποία επέφερε αρχικά πρόβλημα στη ρευστότητα των τραπεζικών ιδρυμάτων που οδήγησε σε απόσυρση καταθέσεων και στην απομάκρυνση ξένων επενδυτών επιδεινώνοντας την κατάσταση και συμβάλλοντας στην εμφάνιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων. Το αποτέλεσμα ήταν να υποβαθμιστεί το τραπεζικό σύστημα και να μην μπορεί να παρέχει ρευστότητα στην οικονομία, επίσης οι ελληνικές τράπεζες κατείχαν μεγάλα ποσοστά ελληνικών ομολόγων στα χαρτοφυλάκια τους τα οποία με την αναδιάρθρωση του δημοσίου χρέους το 2012 ζημίωσαν τις τράπεζες. Οι τράπεζες πλέον χρειάζονταν χρηματοδότηση από την Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδας. (Pronoroulos, 2014)

Τόσο η Κυπριακή κυβέρνηση όσο και η Ελληνική έχουν χρηματοδοτήσει τραπεζικά ιδρύματα αυξάνοντας έτσι το δημοσιονομικό χρέος των κυβερνήσεων. Από το 2007 μέχρι το 2018 στην Ευρωπαϊκή Ένωση τη μεγαλύτερη αύξηση στο δημοσιονομικό χρέος παρουσίασε η Ελλάδα και η Κύπρος. Ειδικά το 2018 η Κύπρος παρουσίασε αύξηση στο δημοσιονομικό χρέος της 7,8% του ΑΕΠ, λόγω της χρηματοδότησης της Συνεργατικής Τράπεζας από την κυβέρνηση (EUROPEAN COMMISSION, 2019). Η αναδιάρθρωση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας το 2018 επηρέασε αρνητικά το κράτος λόγω του ότι απορρόφησε το κακό κομμάτι της συγκεκριμένης τράπεζας και από θετικό ποσοστό που παρουσίαζε το 2017 σε σχέση με το ΑΕΠ της το 2018 βρέθηκε σε αρνητικό ποσοστό -4,4% του ΑΕΠ (EUROSTAT, 2019).

(*) Data extracted on 21.10.2019.
Source: Eurostat (online data code: tec00127)

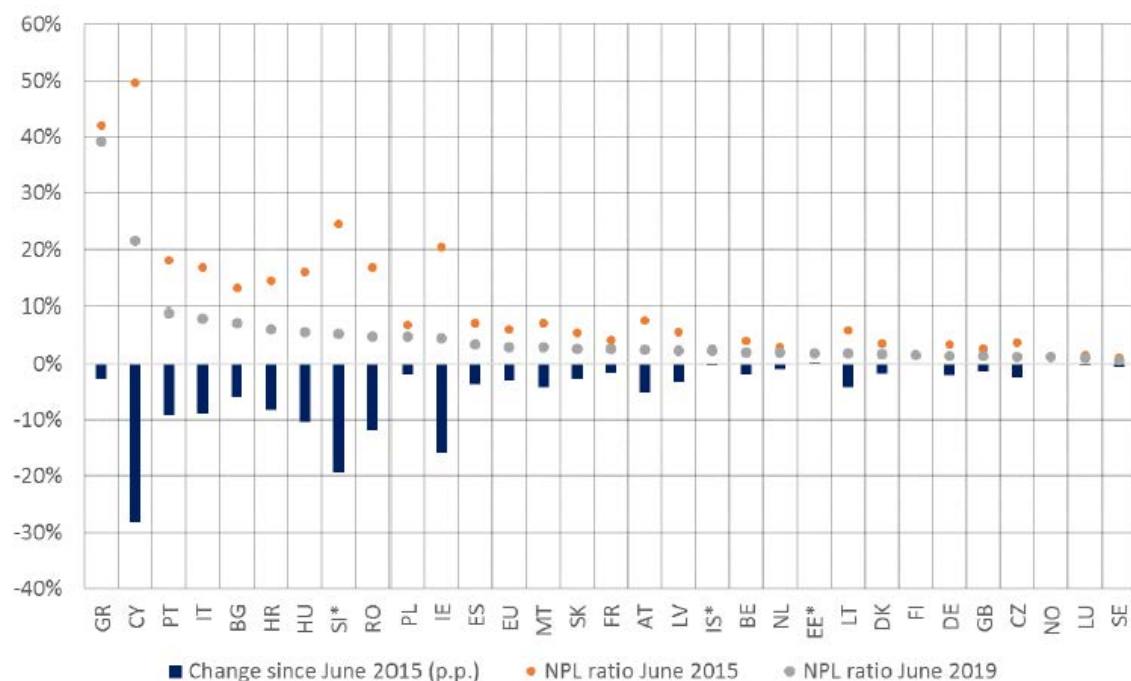
Γράφημα 3. Δημόσιο υπόλοιπο για τα έτη 2017 και 2018.

Σύμφωνα με την τελευταία αναφορά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ο δείκτης ROE που αντιστοιχεί στην απόδοση ίδιων κεφαλαίων και χρησιμοποιείται για την αξιολόγηση των τραπεζών δείχνει ότι η Κύπρος και η Ελλάδα είχαν τους χαμηλότερους δείκτες με αρνητικό ποσοστό -11,5% και -1,3% αντίστοιχα το 2017. Ο μέσος όρος της Ευρωπαϊκών Τραπεζών το 2017 ήταν 5,6%. (EUROPEAN BANKING FEDERATION, 2018)

Επιπρόσθετα και οι δύο χώρες παίρνουν μέτρα για την αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δάνειων τους, που όπως προαναφέρθηκε ήταν και ένας από τους παράγοντες που πυροδότησαν την κρίση. Στην αναφορά της European Banking Authority και από το γράφημα 4 φαίνεται ότι η Κύπρος από τον Ιούνιο του 2015 μέχρι τον Ιούνιο του 2019 μείωσε τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια σε 30 ποσοστιαίες μονάδες (17 δις), ενώ η Ελλάδα που έχει το μεγαλύτερο ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δάνειων στην Ευρωπαϊκή Ένωση σημείωσε μείωση μόνο 2,7 ποσοστιαίες μονάδες (35 δις). Ένας τρόπος αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων δανείων είναι η πώληση τους σε δευτερογενείς αγορές, η Ελλάδα κατάφερε να πωλήσει 11 δις ευρώ του χαρτοφυλακίου της σε εταιρείες διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων δανείων. Η Κύπρος ακολούθησε την ίδια πολιτική και πώλησε 3 δις σε εταιρείες που αντιστοιχούν στο 20% των συνολικών μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ένα άλλο μέτρο που ανακοινώσε η Κυπριακή Κυβέρνηση για τη μείωση των μη εξυπηρετούμενων δάνειων είναι το σχέδιο Εστία που έχει και σαν δεύτερο σκοπό την προστασία της πρώτης κατοικίας, σε ένα παρόμοιο σχέδιο θα κινηθεί και η Ελληνική Κυβέρνηση (European Banking Authority, 2019).

Σε συνέχεια επί του θέματος των μη εξυπηρετούμενων δάνειων τα οποία συμβάλουν σημαντικά και στον πιστωτικό κίνδυνο που εκτίθενται οι τράπεζες ο λόγος των μη εξυπηρετούμενων δανείων των ελληνικών τραπεζών ως προς το σύνολο των δανείων ανέρχεται στο 45,4% που αντιστοιχεί σε 81,8 δις ευρώ, το ποσοστό αυτό μειώθηκε σε σχέση με το 2017. Η μείωση αυτή οφείλετε όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω σε πωλήσεις των μη εξυπηρετούμενων δανείων (5,8 δις ευρώ το 2018) αλλά και σε διαγραφές δανείων (5,9 δις ευρώ το 2018) (ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2019). Όπως βλέπουμε και από το γράφημα 5, τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια στην Κύπρο είχαν μια συνεχομένη μείωση από το 2014, ενώ στην Ελλάδα είχαν μια απότομη αύξηση μέσα στο

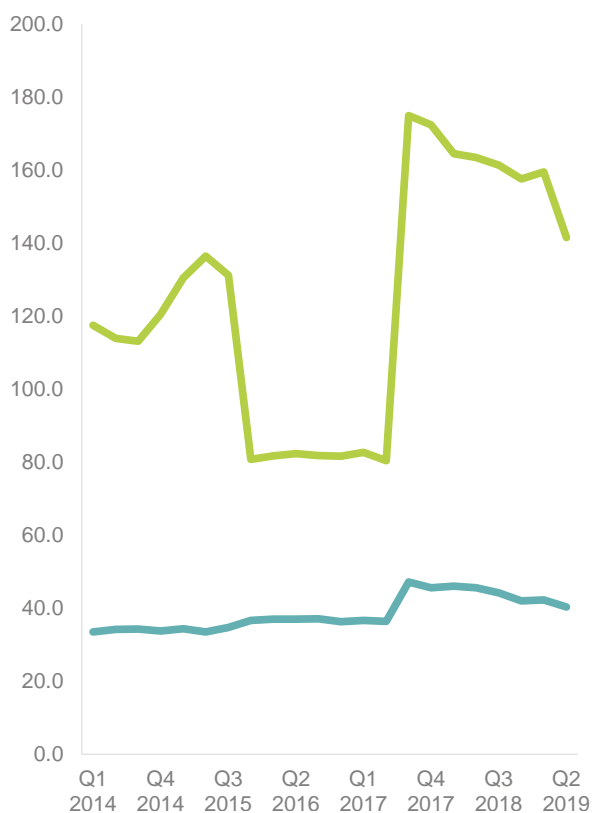
2017 και στην συνέχεια ξεκίνησαν να μειώνονται με λιγότερο ρυθμό από ότι στην Κύπρο (International Monetary Fund, 2019).

Γράφημα 4. Ποσοστά μη εξυπηρετούμενων δάνειων ανά χώρα από Ιούνιο 2015 μέχρι Ιούνιο 2019 και μεταβολή σε ποσοστιαίες μονάδες από το Ιούνιο του 2015 μέχρι τον Ιούνιο 2019.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο που αναφέρεται στην έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδος είναι ότι από το 2019 οι τράπεζες δεν έχουν πλέον την ανάγκη για χρηματοδότηση (ρευστότητα) από την Τράπεζα της Ελλάδος (ΕΛΑ). Αυτό οφείλετε περισσότερο στο γεγονός ότι από το Μάρτιο με Απρίλιο του 2019 αυξήθηκαν σημαντικά οι καταθέσεις στις τράπεζες από νοικοκυριά και επιχειρήσεις ανεξαρτήτως του αν τα καταθετικά επιτόκια βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η σημερινή έκθεση των ελληνικών τραπεζών σε ομολόγα ελληνικού δημοσίου αντιπροσωπεύεται από το 3,9% του συνόλου του ενεργητικού του τραπεζικού συστήματος άρα ο κίνδυνος που εκτίθενται οι τράπεζες είναι σε χαμηλά επίπεδα αφού το δεκαετές ομόλογο είχε μια πτωτική πορεία από το Νοέμβριο του 2018 μέχρι τον Απρίλιο του 2019. (ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, 2019)

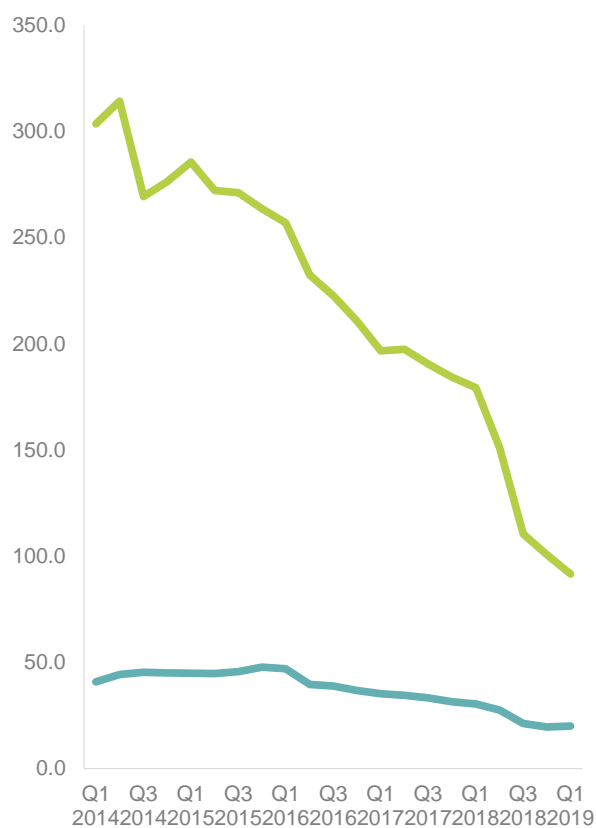
Non-performing Loans to Total Gross Loans vs. Net of Provisions of Capital, Percent Greece

— Non-performing Loans to Total Gross Loans, Percent

— Non-performing Loans Net of Provisions to Capital, Percent

Non-performing Loans to Total Gross Loans vs. Net of Provisions of Capital, Percent Cyprus

— Non-performing Loans to Total Gross Loans, Percent

— Non-performing Loans Net of Provisions to Capital, Percent

Source: Financial Soundness Indicators (FSIs) (12/19/2019)
Retrieved: 12/21/2019 5:51 AM from <http://data.imf.org>

Γράφημα 5. Ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων σε σχέση με το σύνολο των δανείων και σε σχέση με τις πρόνοιες κεφαλαίου.

Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου (ΚΤΚ) και της Ελλάδας έχουν αναπτύξει μια στρατηγική για τον έλεγχο του τραπεζικού συστήματος των δυο χωρών, αυτή η στρατηγική ονομάζεται μακροληπτική στρατηγική και έχει ως σκοπό την επίβλεψη και τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος μειώνοντας το συστημικό κίνδυνο και συμβάλλοντας με αυτό τον τρόπο στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου και της Ελλάδας ακολουθούν τις συστάσεις

από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Συστημικού Κινδύνου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει καθορίσει συγκεκριμένη πολιτική στην οποία πρέπει να συμμορφώνονται όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και έχει δυο στόχους. Πρώτον να αντιμετωπίσει το συστημικό κίνδυνο της χρονικής διάστασης δηλαδή τη συσσώρευση των κινδύνων του χρηματοπιστωτικού συστήματος και της οικονομίας σε βάθος χρόνου. Κατά δεύτερον έχει ως στόχο την αντιμετώπιση της διατομεακής διάστασης η οποία δείχνει την κατανομή του κινδύνου σε συγκεκριμένο χρονικό σημείο. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται ανάλογα με τη συγκέντρωση των τραπεζών, το μέγεθος τους κ.α. Επίσης η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου έχει υιοθετήσει κάποια μεροληπτικά αποθέματα ασφαλείας για τη σταθερότητα των τραπεζών όπως το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας όπου ο σκοπός του είναι όταν ο κίνδυνος αυξάνεται πρέπει οι τράπεζες να αυξάνουν τα κεφάλαια τους μέσω αποθεμάτων ασφαλείας. Ανάλογα με το πόσο σημαντικά είναι τα ιδρύματα θα έχουν και συγκεκριμένα αποθέματα ασφαλείας. Το αντικυκλικό κεφαλαιακό απόθεμα ασφαλείας για την περίοδο 1/1/2020 μέχρι 31/3/2020 καθορίστηκε από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου στο 0%. (Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, 2019)

Κεφαλαίο 3

Δεδομένα και μεθοδολογία

Το πρώτο μέρος του κεφαλαίου 3 της μεταπτυχιακής διατριβής περιλαμβάνει τη μεθοδολογία, στο μέρος αυτό γίνεται σαφής ανάλυση των μεθόδων που θα ακολουθηθούν για τη διεξοδική ανάλυση του κάθε στοιχείου που θα μελετηθεί στη συνέχεια. Ακολούθως το δεύτερο μέρος του τρίτου κεφαλαίου περιλαμβάνει την επιλογή των δεδομένων και την ανάλυση τους για την εξαγωγή συμπερασμάτων. Τέλος ακολουθούν τα συμπεράσματα και οι πολιτικές που ακολουθούν τα τραπεζικά ιδρύματα για την αντιμετώπιση των διαφόρων κινδύνων που εκτίθενται.

3.1 Μεθοδολογία.

Η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή είναι πρώτον η χρήση του μεριδίου αγοράς για να μπορέσουμε προσδιορίσουμε το επίπεδο του ανταγωνισμού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Κύπρο. Στη συνέχεια για τη μελέτη της κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων θα χρησιμοποιηθούν χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι αναλύονται στο παρακάτω υποκεφάλαιο. Τέλος θα αναφερθούμε στη μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί για τη μελέτη του πιστωτικού κινδύνου και κινδύνου ρευστότητας που εκτίθενται τα τραπεζικά ιδρύματα στην Κύπρο.

3.1.1 Ανταγωνισμός.

Η χρήση του μεριδίου αγοράς θα μας προσδιορίσει τον ανταγωνισμό που υπάρχει μεταξύ των πέντε μεγαλύτερων εμπορικών τραπεζών στην Κύπρο. Θα γίνει σύγκριση του μεριδίου αγοράς καταθέσεων στις τράπεζες και του μεριδίου αγοράς των δανείων.

Το μερίδιο αγοράς των καταθέσεων υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{Μερίδιο αγοράς καταθέσεων} = \frac{\text{καταθέσεις χρηματοπιστωτικού ιδρύματος}}{\text{συνολικές καταθέσεις παγκυπρία}} \quad (3.1)$$

Το μερίδιο αγοράς δάνειων υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{Μερίδιο αγοράς δανείων} = \frac{\text{δάνεια χρηματοπιστωτικού ιδρύματος}}{\text{συνολικός δανεισμός παγκυπρία}} \quad (3.2)$$

3.1.2 Κερδοφορία.

Θα γίνει διεξοδική ανάλυση της κερδοφορίας των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο σχολιάζοντας και αναλύοντας χρηματοοικονομικούς δείκτες. Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες που θα αναλυθούν είναι οι δείκτες αποδοτικότητας και συγκεκριμένα θα σχολιαστούν οι παρακάτω δείκτες που φαίνονται πιο κάτω:

1. Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE)
2. Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA)

Ο Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων (ROE) εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να χρησιμοποιεί τα ίδια κεφάλαια της για να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Ένας χαμηλός αριθμοδείκτης αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων δείχνει ότι η επιχείρηση πάσχει σε κάποιο τομέα της. Αντίθετα ένας ψηλός αριθμοδείκτης αποτελεί ένδειξη ότι η επιχείρηση ευημερεί.

Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{ROE -δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων} = \frac{\text{καθαρά κέρδη}}{\text{ίδια κεφάλαια}} \quad (\Xi\text{ανθάκης Ε., 2006}) \quad (3.3)$$

Ο Δείκτης απόδοσης ενεργητικού (ROA) εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία για να δημιουργεί καθαρά κέρδη. Είναι ένα μέτρο της λειτουργικής απόδοσης που δείχνει πόσο καλά χρησιμοποιήθηκαν τα στοιχεία του ενεργητικού.

Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{ROA -δείκτης απόδοσης ενεργητικού} = \frac{\text{καθαρά κέρδη}}{\text{σύνολο ενεργητικού}} \text{ (Garrison R., 2005) (3.4)}$$

3.1.3 Κίνδυνος.

Όπως επεξηγήθηκε και στο δεύτερο κεφάλαιο υπάρχουν διάφορα είδη κινδύνων που ένα τραπεζικό ίδρυμα μπορεί να εκτεθεί. Στην παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή θα αξιολογηθούν ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας που εκτίθενται οι τράπεζες μέσω της ανάλυσης συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών. Αρχικά θα αξιολογηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος στον οποίο εκτίθενται οι τράπεζες. Αυτό θα γίνει με βάση την ποιότητα του χαρτοφυλακίου τους και το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων (MEX) που διατηρούν στο δανειακό τους χαρτοφυλάκιο. Θα υπολογιστεί το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων και θα αντλήσουμε πληροφορίες για την ποιότητα χαρτοφυλακίου.

Το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{Ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων} = \frac{MEX}{\text{Μεικτές Χορηγήσεις}} \text{ (3.5)}$$

Επίσης η ποιότητα του χαρτοφυλακίου του κάθε τραπεζικού ιδρύματος θα αξιολογηθεί από το δείκτη κάλυψης μη εξυπηρετούμενων δανείων. Ο συγκεκριμένος δείκτης υπολογίζεται από τις συσσωρευμένες ζημιές απογείωσης προς το σύνολο των μεικτών μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων του τραπεζικού ιδρύματος.

Ο δείκτης υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{Δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων} = \frac{\text{Συσσωρευμένες ζημιές απογείωσης}}{MEX} \text{ (3.6)}$$

Τέλος, για την ανάλυση του πιστωτικού κινδύνου ένας άλλος σημαντικός δείκτης που πρέπει να αξιολογηθεί για να μας δώσει πληροφορίες για τον κίνδυνο που εκτίθενται οι τράπεζες και ποσό προετοιμασμένες είναι για την αντιμετώπιση του κινδύνου είναι ο δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών - Common Equity Tier 1 capital (CET1). Ο συγκεκριμένος δείκτης περιέχει κυρίως το σύνολο των κοινών μετοχών που κατέχει ένα τραπεζικό ίδρυμα. Είναι ένα μέτρο που εισήχθηκε το 2014 ως προληπτικό μέσο για την

προστασία της οικονομίας μιας χώρας από μια χρηματοπιστωτική κρίση. Σύμφωνα με το πλαίσιο της Βασιλείας III το ελάχιστο ποσοστό που απαιτείται από κάθε τραπεζικό ίδρυμα να διατηρεί είναι το 4,5% (EUROPEAN CENTRAL BANK, 2010). Όσο μεγαλύτερος είναι ο συγκεκριμένος δείκτης τόσο πιο έτοιμη είναι η τράπεζα να απορροφήσει τυχόν απώλειες που θα εμφανιστούν μπροστά.

Ο δείκτης υπολογίζεται από την πιο κάτω σχέση:

$$\text{Δείκτης Κεφαλαίου Κοινών Μετοχών} = \frac{\text{Κεφαλαία κοινών μετοχών κατηγορίας 1}}{\text{Σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία}} \quad (3.7)$$

Ο κίνδυνος ρευστότητας που αντιμετωπίζουν τα τραπεζικά ιδρύματα είναι ο κίνδυνος που προκύπτει από την πιθανή αδυναμία του συγκροτήματος να αποπληρώσει πλήρως ή έγκαιρα τις τρέχουσες και μελλοντικές του υποχρεώσεις. Στον κίνδυνο αυτό περιλαμβάνεται και η πιθανότητα το συγκρότημα να αναζητήσει χρηματοδότηση από άλλες πηγές με υψηλότερα επιτόκια ή να πωλήσει περιουσιακά στοιχεία με έκπτωση για να αποπληρώσει πλήρως και έγκαιρα τις υποχρεώσεις του.

Ο κίνδυνος ρευστότητας θα μελετηθεί από τους πιο κάτω δείκτες:

- Δείκτης χορηγήσεις προς ενεργητικό = $\frac{\text{Σύνολο Χορηγήσεων}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$ (3.8)

Αν ο συγκεκριμένος δείκτης χορηγήσεις προς ενεργητικό πάρει ψηλές τιμές τότε οι χορηγήσεις του τραπεζικού ιδρύματος υπερβαίνουν κατά πολύ το σύνολο του ενεργητικού του, που αυτό σημαίνει ότι το τραπεζικό ίδρυμα δεν θα είναι πλέον σε θέση να χρηματοδοτήσει τα στοιχεία του ενεργητικού του αφού δεν θα διαθέτει την απαιτούμενη ρευστότητα που χρειάζεται.

- Δείκτης δάνεια προς καταθέσεις = $\frac{\text{Δάνεια}}{\text{Καταθέσεις}}$ (LDR – Loan to Deposit Ratio) (3.9)

Η υψηλή τιμή του δείκτη δανείων προς καταθέσεις υποδεικνύει χαμηλή ρευστότητα για ένα τραπεζικό ίδρυμα, καθώς υπονοεί ότι τα δάνειά του χρηματοδοτούνται σε μικρό βαθμό από καταθέσεις πελατών και σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλες πηγές χρηματοδότησης όπως χρηματοδότηση από κεντρικές τράπεζες, έκδοση ομολόγων, κ.ά.

Αντιθέτως, η χαμηλή τιμή του δείκτη δανείων προς καταθέσεις αποτυπώνει ένα μεγάλο ποσοστό καταθέσεων και αυτό συνεπάγει υψηλό βαθμό εμπιστοσύνης για την τράπεζα και τη μετοχή της.

3.2 Δεδομένα και Ανάλυση.

Για την πραγματοποίηση της ανάλυσης των λογιστικών δεδομένων των τραπεζικών ιδρυμάτων αντλήθηκαν δεδομένα από τις ιστοσελίδες πέντε κυπριακών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Τα δεδομένα που αντλήθηκαν αφορούν στοιχεία από τις οικονομικές τους καταστάσεις και τους ισολογισμούς τα οποία δημοσιεύονται βάση νόμου στις ιστοσελίδες τους. Συγκεκριμένα επιλέχθηκε η χρονική περίοδος πέντε χρόνων από το 2014 μέχρι και το 2018 γιατί για τη χρόνια 2019 δεν υπήρχαν δημοσιοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Τα κριτήρια για την επιλογή των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων περιορίστηκαν σε αυτά που δραστηριοποιούνται σε εμπορική τραπεζική. Επιλέχθηκαν πέντε από τα είκοσι εννέα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν στην Κύπρο. Συγκεκριμένα επιλέχθηκαν πέντε από τα μεγαλύτερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα της Κύπρου, η Τράπεζα Κύπρου, η Ελληνική Τράπεζα, η Alpha Bank, η RCB Bank και η Astrobank.

3.2.1 Ανάλυση δεδομένων για τον καθορισμό του ανταγωνισμού.

Πιο κάτω θα γίνει ανάλυση του μεριδίου αγοράς των καταθέσεων των πελατών του τραπεζικού συστήματος στην Κύπρο. Για τις συνολικές τραπεζικές καταθέσεις παγκύπρια χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από την ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Οι συνολικές καταθέσεις των πελατών παγκύπρια για το Δεκέμβριο του κάθε έτους είναι ίσες με:

- Το 2018 αντιστοιχούν σε € 47.864,0 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2017 αντιστοιχούν σε € 49.417,0 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2016 αντιστοιχούν σε € 49.008,9 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2015 αντιστοιχούν σε € 45.967,9 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2014 αντιστοιχούν σε € 46.124,4 εκατομμύρια ευρώ.

Πιο κάτω στον πίνακα 3 μπορούμε να δούμε τους υπολογισμούς που έγιναν για να καθοριστεί το μερίδιο αγοράς καταθέσεων των πέντε χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τις χρονιές 2018 μέχρι και το 2014. Χρησιμοποιήθηκε το ύψος των καταθέσεων

κάθε τράπεζας από τις οικονομικές καταστάσεις και υπολογίστηκε το μερίδιο αγοράς όσον αφορά τις καταθέσεις. Χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.1) που αναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο της μεθοδολογίας 3.1.1.

Τραπεζικό ίδρυμα	Έτος	Τράπεζα Κύπρου	Ελληνική Τράπεζα	Alpha Bank	RCB Bank	Astrobank
Ύψος καταθέσεων (€ εκατομ.)	2018	16.844	14.709	2.213	2.135	1.220
	2017	17850	5808	2205	3024	1103
	2016	16510	6111	1941	2759	1073
	2015	14181	6139	1852	2696	959
	2014	13169	6346	2096	1920	1043
Μερίδιο αγοράς καταθέσεων (%)	2018	35.19	30.73	4.62	4.46	2.34
	2017	36.12	11.75	4.46	6.12	2.23
	2016	33.69	12.47	3.96	5.63	2.19
	2015	30.85	13.35	4.03	5.86	2.09
	2014	28.55	13.76	4.54	4.16	2.26

Πίνακας 3. Μερίδιο αγοράς καταθέσεων για τις χρονολογίες 2018-2014 για 5 τραπεζικά ιδρύματα.

Με βάση τον πίνακα 3 μπορούμε να δούμε ότι η Τράπεζα Κύπρου για όλες τις χρονιές έχει το μεγαλύτερο μερίδιο αγοράς στην Κύπρο. Το μερίδιο αγοράς της Τράπεζας Κύπρου αυξήθηκε σταδιακά από το 2014 μέχρι το 2018 από 28,55% σε 35,19% αντίστοιχα. Το αξιοσημείωτο είναι ότι η Ελληνική Τράπεζα είχε αύξηση 253% στις καταθέσεις της το 2018 (14.709 εκατομ. Ευρώ) σε σχέση με το 2017 (5808 εκατομ. Ευρώ) και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τη χρονιά 2018 η Ελληνική Τράπεζα εξαγόρασε το Συνεργατικό Πιστωτικό Ίδρυμα. Ενώ τις χρονιές από 2014 μέχρι το 2017 το μερίδιο της στην αγορά μειωνόταν σταδιακά από 13,76% σε 11,75%, όποτε ίσως για αυτό το λόγο να προχώρησε στην κίνηση εξαγοράς του Συνεργατισμού. Η Alpha Bank έχει ένα σταθερό μερίδιο στην αγορά για όλες τις χρονιές γύρω στο 4%-5%, όπως επίσης και η Astrobank όπου για όλες τις χρονιές κυμαίνεται γύρω στο 2%. Σε αντίθεση η RCB Bank η οποία από το 2014 μέχρι το 2017 παρουσίασε αύξηση στο μερίδιο αγοράς καταθέσεων το οποίο έφτασε στο 6,12% αλλά το 2018 μειώθηκε απότομα στο 4,46%. Όπως βλέπουμε η αγορά παρουσιάζει μια ανησυχητική συγκέντρωση σε δύο συγκεκριμένες τράπεζες αφού η Τράπεζα Κύπρου και η Ελληνική κατέχουν συνολικό ποσοστό 66%. Το 2018 η Ελληνική Τράπεζα και η Τράπεζα Κύπρου κατείχαν το 30,73%

και 35,19% ενώ οι υπόλοιπες τρεις τράπεζες ακολουθούν με πολύ χαμηλό ποσοστό με 4,62%, 4,46% και 2,34% για Alpha Bank, RCB Bank και Astrobank αντίστοιχα.

Παρακάτω θα γίνει ανάλυση του μεριδίου αγοράς του συνολικού δανειακού χαρτοφυλακίου των πελατών για τις πέντε τράπεζες που επιλέχθηκαν. Για το συνολικό δανειακό χαρτοφυλάκιο παγκύπρια χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα από την ιστοσελίδα της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου. Το συνολικό χαρτοφυλάκιο παγκύπρια για το Δεκέμβριο του κάθε έτους είναι ίσο με:

- Το 2018 αντιστοιχούν σε € 39.197 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2017 αντιστοιχούν σε € 51.352 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2016 αντιστοιχούν σε € 55.306 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2015 αντιστοιχούν σε € 62.739 εκατομμύρια ευρώ.
- Το 2014 αντιστοιχούν σε € 61.516 εκατομμύρια ευρώ.

Γενικά παρατηρούμε μια μείωση στο δανειακό χαρτοφυλάκιο του τραπεζικού συστήματος στην Κύπρο με κύριο λόγο τα πιο αυστηρά κριτήρια δανειοδότησης και την πώληση προβληματικών χαρτοφυλακίων σε εταιρείες διαχείρισης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων.

Στον πίνακα 4 φαίνονται οι υπολογισμοί που έγιναν για να καθοριστεί το μερίδιο αγοράς του δανειακού χαρτοφυλακίου των πέντε χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τις χρονιές 2018 μέχρι και το 2014. Χρησιμοποιήθηκε το ύψος του δανειακού χαρτοφυλακίου κάθε τράπεζας από τις οικονομικές καταστάσεις και υπολογίστηκε το μερίδιο αγοράς όσον αφορά τα δάνεια. Χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.2) που αναφέρθηκε στο υποκεφάλαιο της μεθοδολογίας 3.1.1.

Όπως παρατηρούμε από τον πίνακα 4 φαίνεται ότι η Τράπεζα Κύπρου κατέχει για όλες τις χρονιές την πρώτη θέση στο μερίδιο αγοράς του δανειακού χαρτοφυλακίου σε σχέση με τις άλλες τράπεζες. Υπάρχει γενικά μια αυξομείωση στο χαρτοφυλάκιο της, συγκεκριμένα από το 2014 μέχρι το 2017 παρατηρούμε ότι το ποσοστό της αυξάνεται ενώ το 2018 μειώθηκε. Αυτό συνέβηκε λόγω του ότι όπως αναφέρεται στις οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας για το 2018 ένα ποσοστό του δανειακού χαρτοφυλακίου της που αντιστοιχούσε σε μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις πουλήθηκε σε άλλες εταιρείες που διαχειρίζονται μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις. Η Ελληνική Τράπεζα όπως και στην

ανάλυση του μεριδίου αγοράς καταθέσεων έτσι και στο μερίδιο αγοράς του δανειακού χαρτοφυλακίου το 2018 παρουσίασε αξιοσημείωτη αύξηση και συγκεκριμένα 188% λόγω της εξαγοράς του Συνεργατισμού που της απέφερε μεγαλύτερο δανειακό χαρτοφυλάκιο. Το έτος 2018 κατείχε το 19,48% του μεριδίου αγοράς σε σχέση με το 2017 που κατείχε το 7,90%. Από την άλλη η Alpha Bank κατέχει ένα σταθερό ποσοστό 4,5%-4,8% για τις χρονιές 2014 μέχρι 2017 ενώ το ποσοστό για το έτος 2018 αυξήθηκε στο 5,75%. Επιπλέον η RCB Bank παρουσιάζει συνέχεια αυξομειώσεις στο χαρτοφυλάκιο της με το μεγαλύτερο ποσοστό να το κατείχε το 2015 με 18% ενώ το 2018 μειώθηκε στο 12,41%. Η Astrobank κατέχει ένα πολύ χαμηλό ποσοστό για όλες τις χρονιές με μέγιστο ποσοστό το 2,26% το 2014, ενώ το 2018 μειώθηκε στο 1,94%.

Από τον πίνακα 4 βλέπουμε ότι η Τράπεζα Κύπρου και η Ελληνική Τράπεζα κατέχουν τα μεγαλύτερα ποσοστά φτάνοντας και οι δυο μαζί στο 53,02%, δηλαδή κατέχουν πάνω από το 50% του δανειακού χαρτοφυλακίου στην Κύπρο. Επομένως μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει μεγάλη συγκέντρωση της αγοράς σε αυτές τις δύο τράπεζες. Στο επόμενο κεφάλαιο θα σχολιαστούν πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να υπάρξουν στην αγορά και στον ανταγωνισμό λόγω αυτού του αποτελέσματος.

Τραπεζικό ίδρυμα	Έτος	Τράπεζα Κύπρου	Ελληνική Τράπεζα	Alpha Bank	RCB Bank	Astrobank
Ύψος δανειακού χαρτοφυλακίου (€ εκατομ.)	2018	13148	7636	2254	4865	760
	2017	18755	4055	2459	6860	724
	2016	20130	4300	2614	7165	709
	2015	22592	4396	2835	11295	789
	2014	23772	4405	3439	7025	682
Μερίδιο αγοράς δανειακού χαρτοφυλακίου (%)	2018	33.54	19.48	5.75	12.41	1.94
	2017	36.52	7.90	4.79	13.36	1.41
	2016	36.40	7.77	4.73	12.96	1.28
	2015	36.01	7.01	4.52	18.00	1.26
	2014	28.55	13.76	4.54	4.16	2.26

Πίνακας 4. Μερίδιο αγοράς δανειακού χαρτοφυλακίου για τις χρονολογίες 2018-2014 για 5 τραπεζικά ιδρύματα.

2.2.2 Ανάλυση δεδομένων για τον προσδιορισμό της κερδοφορίας.

Όπως αναφέρθηκε και στο πιο πάνω υποκεφάλαιο 3.1.2. για τον προσδιορισμό της κερδοφορίας θα αναλυθούν χρηματοοικονομικοί δείκτες. Αρχικά θα αναλύσουμε το δείκτη απόδοσης ίδιων κεφαλαίων (ROE). Για τον υπολογισμό του δείκτη χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.3) που αναφέρεται στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας. Ξεκινώντας από τον πίνακα 5 βλέπουμε τα καθαρά κέρδη/ ζημιές για κάθε έτος κάθε τραπεζικού ιδρύματος (τα κέρδη φαίνονται με θετικό πρόσημο ενώ οι ζημιές με αρνητικό πρόσημο). Στον πίνακα 5 βλέπουμε επίσης τα ίδια κεφάλαια του κάθε τραπεζικού ιδρύματος και το δείκτη ROE μετά από τους υπολογισμούς που έγιναν.

Τραπεζικό ίδρυμα	Έτος	Τράπεζα Κύπρου	Ελληνική Τράπεζα	Alpha Bank	RCB Bank	Astrobank
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ/ ΖΗΜΙΕΣ (ΕΚΑΤΟΜ.)	2018	-104	320	-18.9	76	10
	2017	-552	-45	-86.7	97	5
	2016	54	-63	-30.7	82	-6.6
	2015	-438	13	-44.7	145	-9.2
	2014	-261	-118	-83.1	31	-2.7
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ (ΕΚΑΤΟΜ.)	2018	2367	820	298	534	118
	2017	2617	559	328	463	116
	2016	3106	563	411	505	103
	2015	3077	640	441	613	70
	2014	3481	590	445	450	70
ΔΕΙΚΤΗΣ ROE	2018	-4%	39%	-6%	14%	8%
	2017	-21%	-8%	-26%	21%	4%
	2016	2%	-11%	-7%	16%	-6%
	2015	-14%	2%	-10%	24%	-13%
	2014	-7%	-20%	-19%	7%	-4%

Πίνακας 5. Δείκτης ROE για κάθε τραπεζικό ίδρυμα για τις χρονιές 2018-2014.

Βλέποντας τον πίνακα 5 παρατηρούμε ότι για κάποια τραπεζικά ιδρύματα ο δείκτης απόδοσης ίδιων κεφαλαίων κινήθηκε σε αρνητικά επίπεδα κυρίως λόγω των ζημιών χρήσης που κατέγραψαν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τις συγκεκριμένες χρονιές. Η Τράπεζα Κύπρου που κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά κατέγραψε σε όλες τις

χρονιές ζημιά εκτός από το 2016 όπου ο δείκτης ROE κινήθηκε σε θετικά επίπεδα στο 2% όπου πάλι είναι ένα πολύ χαμηλό ποσοστό. Ο μεγαλύτερος αρνητικός δείκτης καταγράφηκε το 2017 με -21%, ενώ το 2018 ήταν λιγότερο αρνητικός με -4%. Η Ελληνική Τράπεζα παρουσίασε αρνητικό δείκτη τις χρονιές 2014, 2016, και 2017 με -20%, -11% και -8% αντίστοιχα, ενώ δυο χρονιές το 2015 και 2018 παρουσίασε θετική τιμή του δείκτη ROE με 2% και 39% αντίστοιχα. Αυτή η μεγάλη αύξηση στο δείκτη οφείλετε στο γεγονός εξαγοράς του Συνεργατισμού που προαναφέρθηκε πιο πάνω. Μάλιστα η Ελληνική Τράπεζα το 2018 είχε το ψηλότερο δείκτη από όλες τις τράπεζες για όλες τις χρονιές. Από την άλλη όπως βλέπουμε από τον πίνακα 5 η Alpha Bank είναι η τράπεζα που για όλες τις χρονιές παρουσιάζει αρνητικό δείκτη και άρα ζημιές, το 2018 παρουσίασε το λιγότερο αρνητικό δείκτη. Στη συνέχεια η RCB Bank είναι η μοναδική τράπεζα η οποία για όλες τις χρονιές παρουσιάζει θετικό δείκτη ROE και αυτό δείχνει ότι η συγκεκριμένη τράπεζα χρησιμοποιεί σωστά τα ίδια κεφαλαία της για να παράγει κέρδη. Ο δείκτης όμως δεν είναι σταθερός γιατί παρουσιάζει αυξομειώσεις με μια μικρή μείωση για το έτος 2018 σε σχέση με το 2017 όπου κινήθηκε στο 14% με 21% αντίστοιχα. Τέλος η Astrobank αρχικά παρουσίαζε αρνητικό δείκτη από το 2014 μέχρι το 2016 με ζημιές, ενώ τις δύο τελευταίες χρονιές 2017 και 2018 παρουσίασε θετικό δείκτη ο οποίος αυξήθηκε από 4% σε 8% αντίστοιχα. Στο σύνολο η Ελληνική Τράπεζα παρουσίασε το ψηλότερο δείκτη το 2018 με 39% ακολουθώντας η RCB Bank με 14% και η Astrobank με 8%, ενώ οι άλλες δύο τράπεζες παρουσίασαν αρνητικό δείκτη.

Στη συνέχεια θα προχωρήσουμε με ανάλυση του δείκτη απόδοσης ενεργητικού –ROA. Για τον υπολογισμό του δείκτη χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.4) που αναφέρεται στη μεθοδολογία. Στον πίνακα 6 βλέπουμε για κάθε έτος τα καθαρά κέρδη/ ζημιές κάθε τραπεζικού ιδρύματος (τα κέρδη φαίνονται με θετικό πρόσημο ενώ οι ζημιές με αρνητικό πρόσημο). Επίσης στον πίνακα 6 βλέπουμε το σύνολο του ενεργητικού για κάθε τραπεζικό ίδρυμα και το δείκτη ROA μετά από τους υπολογισμούς που έγιναν.

Όπως για το δείκτη ROE έτσι και για το δείκτη ROA οι τιμές για κάποιες τράπεζες είναι αρνητικές λόγω του ότι παρουσίαζαν ζημιές στις οικονομικές τους καταστάσεις. Για παράδειγμα όπως βλέπουμε από τον πίνακα 6 η Τράπεζα Κύπρου έχει αρνητικό δείκτη για τις περισσότερες χρονιές εκτός από το 2016 που κινήθηκε σε θετικά επίπεδα 0,24% που είναι αναλόγως χαμηλός δείκτης. Η Ελληνική Τράπεζα όπως βλέπουμε από τον πίνακα 6 σημείωσε χρονιές με θετικό δείκτη και χρονιές με αρνητικό δείκτη. Το 2018

σημειώθηκε ο ψηλότερος δείκτης λόγω της εξαγοράς του Συνεργατισμού με 1,98%, ενώ η άλλη χρονιά με θετικό δείκτη είναι το 2015 με 0,18%. Αρνητικές τιμές του δείκτη ROA παρατηρούνται στην Alpha Bank για όλες τις χρονιές όπως και με τον προηγούμενο δείκτη ROE. Το 2018 παρατηρήθηκε η λιγότερο αρνητική τιμή του δείκτη με -0,72%. Το μοναδικό τραπεζικό ίδρυμα με θετικές τιμές ROA για όλες τις χρονιές είναι η RCB Bank, ο δείκτης της αυξήθηκε με τα τελευταία χρόνια φτάνοντας στη ψηλότερη τιμή του το 2018 με 1,25%. Από την άλλη η Astrobank παρουσίασε μια θετική πορεία μέσα από τα χρόνια, παρατηρώντας τις τιμές από το 2014 μέχρι το 2016 είχε αρνητικό δείκτη ενώ τις επόμενες δύο χρονιές 2017 και 2018 παρουσίασε θετικό δείκτη ο οποίος μάλιστα αυξήθηκε από 0,40% σε 0,72% αντίστοιχα για κάθε χρονιά. Γενικά τους δύο ψηλότερους δείκτες για το 2018 παρουσίασε η Ελληνική Τράπεζα και η RCB Bank με 1,98% και 1,25% αντίστοιχα.

Τραπεζικό ίδρυμα	Έτος	Τράπεζα Κύπρου	Ελληνική Τράπεζα	Alpha Bank	RCB Bank	Astrobank
ΚΑΘΑΡΑ ΚΕΡΔΗ/ΖΗΜΙΕΣ (ΕΚΑΤΟΜ.)	2018	-104	320	-18.9	76	10
	2017	-552	-45	-86.7	97	5
	2016	54	-63	-30.7	82	-6.6
	2015	-438	13	-44.7	145	-9.2
	2014	-261	-118	-83.1	31	-2.7
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (ΕΚΑΤΟΜ.)	2018	22075	16126	2614	6088	1397
	2017	23599	6847	2745	9154	1245
	2016	22172	7038	2596	8699	1197
	2015	23271	7397	2589	13367	1045
	2014	26789	7552	3328	8030	1330
ΔΕΙΚΤΗΣ ROA	2018	-0.47%	1.98%	-0.72%	1.25%	0.72%
	2017	-2.34%	-0.66%	-3.16%	1.06%	0.40%
	2016	0.24%	-0.90%	-1.18%	0.94%	-0.55%
	2015	-1.88%	0.18%	-1.73%	1.08%	-0.88%
	2014	-0.97%	-1.56%	-2.50%	0.39%	-0.20%

Πίνακας 6. Δείκτης ROA για κάθε τραπεζικό ίδρυμα για τις χρονιές 2018-2014.

3.2.3 Ανάλυση δεδομένων για τους κίνδυνους που εκτίθενται τα τραπεζικά ιδρύματα.

Αρχικά για να μελετηθεί ο πιστωτικός κίνδυνος που εκτίθενται τα τραπεζικά ιδρύματα υπολογίστηκε το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων για τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα για τα έτη 2014 μέχρι 2018. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα 7. Ο δείκτης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων υπολογίστηκε από τη σχέση (3.5) στο υποκεφάλαιο 3.1.3.

Έτος	Τράπεζα Κύπρου (%)	Ελληνική Τράπεζα (%)	Alpha Bank (%)	RCB Bank (%)	Astrobank (%)
2018	47,0	32,4	57,0	0,25	42,6
2017	47,0	53,3	65,6	0,22	56,2
2016	55,0	58,2	64,3	0,80	55,0
2015	62,0	59,2	61,0	0,50	-
2014	63,0	56,6	-	0,63	43,9

Πίνακας 7. Δείκτης Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων για τα έτη 2014-2018.

Όπως βλέπουμε από τον πίνακα 7 οι τέσσερις από τις πέντε τράπεζες έχουν πολύ ψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων. Ξεκινώντας από την Τράπεζα Κύπρου βλέπουμε ότι το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων είναι σε πολύ ψηλά επίπεδα αν και έχουμε μια πτωτική πορεία μέσα από τα χρόνια. Το 2014 το ποσοστό άγγιξε το 63% δηλαδή οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις ήταν περισσότερες από τις εξυπηρετούμενες χορηγήσεις. Ενώ μέχρι το 2018 κατάφερε να μειώσει αυτό το ποσοστό στο 47%. Η Ελληνική Τράπεζα από το 2014 μέχρι το 2017 το ποσοστό της παρουσίαζε αυξομειώσεις μεταξύ των τιμών 59,2%-53,3%, αυτό σημαίνει ότι πάνω από τις μισές της χορηγήσεις ήταν μη εξυπηρετούμενες. Το 2018 παρουσίασε μια αξιόλογη μείωση στο 32,4% και αυτό οφείλεται στην εξαγορά του Συνεργατισμού. Επίσης η Alpha Bank παρουσιάζει πολύ ψηλά ποσοστά, σχεδόν πάνω από το 50% των δανείων της είναι μη εξυπηρετούμενα. Το 2018 παρουσίασε το μικρότερο ποσοστό της στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια με 57%. Για το έτος 2014 δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για την Alpha Bank. Από την άλλη η RCB Bank είναι η μόνη τράπεζα από τις πέντε που παρουσιάζει πολύ χαμηλά ποσοστά σχεδόν μηδενικά. Οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις της είναι κάτω από 1%, συγκεκριμένα το 2018 το ποσοστό αυτό ήταν

0,25%. Το ψηλότερο ποσοστό της RCB Bank παρατηρήθηκε το 2016 με 0,80%. Τέλος η Astrobank παρουσιάζει και αυτή ψηλά ποσοστά μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων, αφού για τα έτη 2016 και 2017 το ποσοστό ήταν πάνω από 50% και συγκεκριμένα 55% με 56,2% αντίστοιχα. Το 2018 σημειώθηκε σημαντική μείωση του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων και έφτασε στο 42,6%.

Στον επόμενο πίνακα 8 παρουσιάζεται ο Δείκτης Κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων. Ο δείκτης υπολογίζεται από τη σχέση (3.6) στο υποκεφάλαιο 3.1.3.

Έτος	Τράπεζα Κύπρου (%)	Ελληνική Τράπεζα (%)	Alpha Bank (%)	RCB Bank (%)	Astrobank (%)
2018	52	54,6	55,5	-	56,0
2017	48	61,3	51,8	-	51,7
2016	41	54,9	47,5	-	39,2
2015	39	50,1	46,0	-	37,8
2014	41	47,5	40,1	-	-

Πίνακας 8. Δείκτης κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων για τα έτη 2014-2018.

Όπως βλέπουμε στον πίνακα 8 το 2018 όλα τα τραπεζικά ιδρύματα διατηρούν έναν ικανοποιητικό Δείκτη Κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων. Η RCB Bank δεν υποχρεούται να διατηρεί το συγκεκριμένο δείκτη γιατί σύμφωνα με την EBA (European Banking Authority) όταν το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων σε σχέση με τις μικτές χορηγήσεις είναι μικρότερο από 5% τότε δεν χρειάζεται να αναπτύξει στρατηγική αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων. Ο μέσος όρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση για το Δείκτη Κάλυψης Μη Εξυπηρετούμενων Χορηγήσεων τον Ιούνιο του 2018 ήταν 46,0%. Βλέπουμε από τον πίνακα 8 ότι για το έτος 2018 και τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα βρίσκονται πάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Τράπεζα Κύπρου παρουσιάζει αυξομειώσεις στο δείκτη με τη μεγαλύτερη τιμή να είναι το 2018 με 52%. Η Ελληνική Τράπεζα παρουσίασε αύξηση από το 2014 μέχρι το 2017 από 47,5% έφτασε στο 61,3%, ενώ το 2018 μειώθηκε ελαφρά στο 54,6%. Η Alpha Bank παρουσίασε σημαντική αύξηση από το 2014 μέχρι το 2018, από 40,1% έφτασε στο 55,5% αντίστοιχα. Όπως επίσης και η Astrobank έχει καταφέρει από 37,8% το 2015 να φτάσει στο 56,0% το 2018. Για το 2014 δυστυχώς δεν βρέθηκαν στοιχεία.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως θα αναλύσουμε το δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών – CET 1 ο οποίος σύμφωνα με τις ελάχιστες κανονιστικές απαιτήσεις της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας πρέπει να είναι πάνω από 4,5%. Στον πίνακα 9 φαίνονται οι τιμές του δείκτη για τις πέντε τράπεζες που επιλέχθηκαν για τις χρονιές 2014-2018. Ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών υπολογίστηκε από τη σχέση (3.7) στο υποκεφάλαιο 3.1.3.

Έτος	Τράπεζα Κύπρου CET1 (%)	Ελληνική Τράπεζα CET1 (%)	Alpha Bank CET1 (%)	RCB Bank CET1 (%)	Astrobank CET1 (%)
2018	12,1	15,8	16,6	23,7	14,3
2017	12,7	13,9	13,8	21,2	17,0
2016	14,5	13,8	16,5	23,1	15,2
2015	14,0	14,8	17,5	25,0	9,3
2014	14,0	13,4	15,1	24,6	9,9

Πίνακας 9. Δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών για τα έτη 2014-2018.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 9 και τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα ικανοποιούν για όλες τις χρονιές τις ελάχιστες απαιτήσεις της Κεντρικής Ευρωπαϊκής Τράπεζας. Η Τράπεζα Κύπρου τις δυο τελευταίες χρονιές είχε μείωση στο ποσοστό του δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών από 12,7% σε 12,1% για τις χρονιές 2017 και 2018 αντίστοιχα. Σε αντίθεση η Ελληνική Τράπεζα είχε έναν αυξανόμενο δείκτη ξεκινώντας από το 13,4% το 2014 και φτάνοντας στο 15,8% το 2018. Η Alpha Bank παρουσιάζει αυξομειώσεις στο δείκτη ο οποίος κυμάνθηκε από 17,5% το 2015 όπου ήταν και το μεγαλύτερο ποσοστό της, μέχρι 13,8% το 2017. Η RCB Bank γενικά παρουσιάζει για όλες τις χρονιές το μεγαλύτερο δείκτη από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα. Το 2018 παρουσίασε αύξηση και έφτασε στο 23,7% σε σχέση με το 2017 που ήταν 21,2%. Τέλος η Astrobank είχε επίσης αύξηση στο δείκτη της ξεκινώντας από το 9,9% το 2014 και φτάνοντας στο 14,3% το 2018. Αν και η RCB BANK έχει ένα μικρό μερίδιο στην αγορά, ο δείκτης κεφαλαίου κοινών μετοχών της έχει το μεγαλύτερο ποσοστό σε σχέση με τις μεγαλύτερες τράπεζες.

Για τη μελέτη του κινδύνου ρευστότητας θα μελετηθεί το σύνολο των χορηγήσεων ως προς το σύνολο του ενεργητικού. Τα αποτελέσματα φαίνονται στον πίνακα 10. Για τον

υπολογισμό του δείκτη χορηγήσεων ως προς το σύνολο του Ενεργητικού χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.8) από το υποκεφάλαιο 3.1.3.

Έτος	Τράπεζα Κύπρου %	Ελληνική Τράπεζα %	Alpha Bank %	RCB Bank %	Astrobank %
2018	59,6	47,4	86,2	79,9	54,4
2017	79,5	59,2	89,6	74,9	58,2
2016	90,8	61,1	100,7	82,4	59,2
2015	97,1	59,4	109,5	84,5	75,5
2014	88,7	58,3	103,3	87,5	51,3

Πίνακας 10. Δείκτης χορηγήσεων ως προς το ενεργητικό για τα έτη 2014-2018.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 10 ο δείκτης χορηγήσεων ως προς το σύνολο του ενεργητικού της Τράπεζα Κύπρου από το 2014 μέχρι το 2018 μειώθηκε δραματικά από 88,7% σε 59,6%. Για την Ελληνική Τράπεζα ο δείκτης παρουσίασε αύξηση από το 2014 μέχρι το 2016 από 58,3% σε 61,1% αντίστοιχα, ενώ το 2017 μειώθηκε στο 59,2%. Το 2018 ο δείκτης μειώθηκε ακόμα περισσότερο στο 47,4% που είναι το πιο χαμηλό ποσοστό που παρατηρείται για τη συγκεκριμένη περίοδο. Από την άλλη πλευρά ο δείκτης της Alpha Bank παρουσίασε σταδιακή μείωση από 103,3% σε 86,2% από το έτος 2014 μέχρι το 2018. Ο δείκτης της RCB Bank παρουσίαζε αυξομειώσεις μέσα στα έτη, με ψηλότερο ποσοστό το έτος 2014 με 87,5% και χαμηλότερο ποσοστό 74,9% το 2017. Τέλος ο δείκτης της Astrobank παρουσίασε μείωση από το 2015 μέχρι το 2018 από 75,5% σε 54,4% αντίστοιχα. Για το έτος 2018 το ψηλότερο ποσοστό του δείκτη παρουσίασε η Alpha Bank με 86,2% και χαμηλότερο ποσοστό του δείκτη η Ελληνική Τράπεζα.

Ο επόμενος πίνακας 11 θα χρησιμοποιηθεί για την μελέτη του κινδύνου ρευστότητας και παρουσιάζει το δείκτη δανείων ως προς το σύνολο των καταθέσεων. Για τον υπολογισμό του δείκτη χορηγήσεων ως προς το σύνολο των καταθέσεων χρησιμοποιήθηκε η σχέση (3.9) από το υποκεφάλαιο 3.1.3.

Έτος	Τράπεζα Κύπρου %	Ελληνική Τράπεζα %	Alpha Bank %	RCB Bank %	Astrobank %
2018	78.1	51.9	101.9	227.9	67.7
2017	105.1	69.8	111.5	226.9	65.6
2016	121.9	70.4	134.7	259.7	66.1
2015	159.3	71.6	153.1	419.0	82.3
2014	180.5	69.4	164.1	365.9	65.4

Πίνακας 11. Δείκτης δανείων ως προς καταθέσεις για τα έτη 2014-2018.

Όπως βλέπουμε από τον πίνακα 11 ο δείκτης ως προς το σύνολο των καταθέσεων της Τράπεζας Κύπρου παρουσιάζει ένα ρυθμό μείωσης από το 2014 μέχρι το 2018, από 180,5% το 2014 βρέθηκε σε ποσοστό 78,1% το 2018 που είναι αρκετά ικανοποιητικό. Η Ελληνική Τράπεζα παρουσίασε αυξομειώσεις το 2018 με το δείκτη της να μειώθηκε στο 51,9%. Η Alpha Bank κράτησε μια σταθερή μείωση από το 2014 ξεκινώντας από 164,1% έφτασε σε ποσοστό 101,9%. Σε αντίθεση η RCB Bank σημειώνει τα υψηλότερα ποσοστά του δείκτη από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα με ποσοστό 227,9% το 2018, το οποίο μειώθηκε αισθητά από το 2015 το οποίο ήταν 419%. Τέλος ο δείκτης ως προς το σύνολο των καταθέσεων της Astrobank διαμορφώθηκε από 65,4% το 2014 σε 67,7% το 2018. Το ποσοστό 67,7% το 2018 είναι το δεύτερο χαμηλότερο ποσοστό που φαίνεται για το έτος 2018 από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα.

3.3 Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τον πίνακα 3 και τον πίνακα 4 που αφορούν το μερίδιο αγοράς σε καταθέσεις πελατών και δανειακό χαρτοφυλάκιο υπάρχει συγκέντρωση σε μόνο δύο τράπεζες και στις δύο περιπτώσεις, την Τράπεζα Κύπρου και την Ελληνική Τράπεζα. Συγκεκριμένα για το έτος 2018 το συνολικό ποσοστό των δύο για το μερίδιο αγοράς καταθέσεων είναι 65,92% ενώ για το μερίδιο αγοράς δανειακού χαρτοφυλακίου είναι 53,02%. Το άρθρο των (Thorsten Beck, 2005) αναφέρει ότι όσο μεγαλύτερη είναι η συγκέντρωση ενός τραπεζικού συστήματος τότε υπάρχουν λιγότερες πιθανότητες να επέλθει μια συστημική κρίση το σύστημα. Σύμφωνα με το άρθρο η συγκέντρωση δεν μπορεί να αποτελέσει μέτρο του ανταγωνισμού. Ενώ στο άρθρο του (Pronoroulos, 2014) αναφέρει ότι η τραπεζική κρίση στην Κύπρο επήλθε από την υψηλή συγκέντρωση του τραπεζικού συστήματος. Όπως βλέπουμε οι απόψεις δίστανται. Στην

Κύπρο υπάρχει αυξημένος ανταγωνισμός και αυτό μπορούμε να το συμπεράνουμε από το γεγονός ότι στις τράπεζες ισχύουν χαμηλότοκα επιτόκια δανεισμού για να προσελκύσουν νέες χορηγήσεις.

Όσον αφορά τώρα την κερδοφορία των τραπεζών παρατηρώντας τους δείκτες ROA και ROE από τους πίνακες 5 και 6, βλέπουμε ότι το μερίδιο αγοράς ή η συγκέντρωση των τραπεζών δεν επηρεάζει την κερδοφορία τους και δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των δύο. Αυτό το συμπεραίνουμε από το λόγο ότι η μεγαλύτερη τράπεζα, δηλαδή η Τράπεζα Κύπρου παρουσιάζει ζημιές και αρνητικούς δείκτες παρόλο που κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό στην αγορά καταθέσεων και δανειακού χαρτοφυλακίου. Ενώ μικρότερες τράπεζες όπως η RCB Bank και η Astrobank παρόλο του μικρού μεριδίου τους στην αγορά παρουσιάζουν κέρδη και θετικούς δείκτες ROA και ROE. Η Ελληνική Τράπεζα δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί σαν παράδειγμα λόγω του ότι το 2018 έκανε στρατηγική κίνηση και εξαγόρασε το Συνεργατισμό με αποτέλεσμα από ζημιές να παρουσιάζει κέρδη και θετικούς δείκτες ROA και ROE.

Βλέποντας από τον πίνακα 7 και συγκρίνοντας τα αποτελέσματα μεταξύ τους, το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων δεν επηρεάζεται από τη συγκέντρωση και τον ανταγωνισμό. Ο λόγος είναι ότι ακόμη και τα τραπεζικά ιδρύματα με μικρή ισχύ στην αγορά έχουν ίσο περίπου ποσοστό με τις μεγαλύτερες τράπεζες με αποτέλεσμα οι τράπεζες με μεγαλύτερα ποσοστά μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων να εκτίθενται σε μεγαλύτερο κίνδυνο. Για την αντιμετώπιση αυτού του κινδύνου οι τράπεζες υποχρεώνονται από την EBA να αναπτύξουν στρατηγικές αντιμετώπισης των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων όταν το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων ξεπερνά το 5%. Το αξιοσημείωτο είναι ότι από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα που εξετάζονται στην παρούσα διατριβή μόνον ένα διατηρεί τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις του σε χαμηλά ποσοστά και συγκεκριμένα κάτω από 1%, η RCB Bank. Οπότε η συγκεκριμένη τράπεζα δεν είναι υποχρεωμένη να αναπτύξει οποιαδήποτε στρατηγική για τις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις όπως τα υπόλοιπα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Σύμφωνα με τον πίνακα 8 τα τέσσερα τραπεζικά ιδρύματα είναι σε θέση να καλύψουν οποιεσδήποτε ζημιές/ απώλειες προκαλέσουν οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις γιατί ο δείκτης κάλυψης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων βρισκόταν σε ικανοποιητικά

επίπεδα και για τα τέσσερα τραπεζικά ιδρύματα για το έτος 2018 αφού ξεπερνά το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ελέγχοντας το δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών μπορούμε να συμπεράνουμε ότι δεν επηρεάζεται από την ισχύ στην αγορά αφού οι μικρότερες τράπεζες έχουν μεγαλύτερο δείκτη από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες.

Ο δείκτης χορηγήσεων ως προς το ενεργητικό πρέπει να κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα έτσι ώστε το τραπεζικό ίδρυμα να μην εκτίθεται σε κινδύνους ρευστότητας. Όπως είδαμε από τον πίνακα 10, δυο τραπεζικά ιδρύματα (Alpha Bank και RCB Bank) εκτίθενται σε πολύ ψηλό κίνδυνο αφού το ποσοστό τους είναι πολύ ψηλό .

Ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις πρέπει να διατηρείται σε χαμηλά επίπεδα έτσι ώστε τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να μην εκτίθενται σε κινδύνους. Στον πίνακα 11 βλέπουμε τα ποσοστά των τραπεζών που αντιπροσωπεύουν το δείκτη δανείων ως προς τις καταθέσεις και μπορούμε να πούμε ότι όσο πιο ψηλό είναι το μερίδιο στην αγορά για την τράπεζα τόσο πιο χαμηλός είναι ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις, άρα και πιο χαμηλός ο κίνδυνος ρευστότητας. Για παράδειγμα η Τράπεζα Κύπρου και η Ελληνική Τράπεζα οι οποίες κατέχουν το μεγαλύτερο μερίδιο στην αγορά έχουν και τους πιο χαμηλούς δείκτες. Μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι ο δείκτης αυτός είναι ανεξάρτητος με την κερδοφορία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος, αφού η Τράπεζα Κύπρου που έχει το χαμηλότερο δείκτη δανείων προς καταθέσεις έχει ζημιά ενώ το αμέσως επόμενο χρηματοπιστωτικό ίδρυμα που έχει το δεύτερο πιο χαμηλό δείκτη παρουσιάζει κέρδη.

Βλέπουμε ότι ο ανταγωνισμός οδηγεί τις τράπεζες σε παροχή χαμηλών δανειακών επιτοκίων με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ζημιές αντί κέρδη, επίσης η ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου τους είναι κάπως κακή αφού τα προηγούμενα χρόνια παρείχαν δανεισμό χωρίς επαρκείς ελέγχους σε πελάτες που δεν ήταν βιώσιμοι σε σχέση με το ύψος της χορήγησης. Το αποτέλεσμα των κινήσεων αυτών είναι οι τράπεζες να αντιμετωπίζουν ψηλό πιστωτικό κίνδυνο. Επίσης ορισμένα από τα τραπεζικά ιδρύματα που μελετήθηκαν είναι εκτεθειμένα και σε ψηλό κίνδυνο ρευστότητας.

Η σημαντικότερη παρατήρηση που προκύπτει από τη συσχέτιση όλων των αποτελεσμάτων μεταξύ τους είναι ότι μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι

υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ ανταγωνισμού και κινδύνου. Η συγκεκριμένη εξήγηση προέρχεται από το συμπέρασμα ότι στην Κύπρο υπάρχει αυξημένος ανταγωνισμός και ταυτόχρονα βρέθηκε ότι με την ανάλυση που έγινε οι τράπεζες είναι περισσότερο εκτεθειμένες σε αυξημένους κινδύνους, αρά μεγαλύτερος ανταγωνισμός σημαίνει και ταυτόχρονα έκθεση σε ψηλότερους κινδύνους με αποτέλεσμα το τραπεζικό σύστημα να μην χαρακτηρίζεται από σταθερότητα. Ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο μπορεί να οδηγήσει το τραπεζικό σύστημα σε αστάθεια λόγω των κινδύνων που προκύπτουν.

Ο πιο σημαντικός κίνδυνος που εκτίθενται τα τραπεζικά ιδρύματα και προκύπτει από τον αυξημένο ανταγωνισμό μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο είναι η πιθανότητα κατάρρευσης του τραπεζικού συστήματος δηλαδή το σύστημα να επέλθει μια συστημική κρίση όπως έγινε και την περίοδο του 2013 στην Κύπρο. Συγκεκριμένα ένας από τους λόγους που συντέλεσε στην κατάρρευση του τραπεζικού συστήματος το 2013 είναι η συγκέντρωση της αγοράς σε δύο τράπεζες, όπως συμβαίνει και στην παρούσα ανάλυση το οποίο φαίνεται στο προηγούμενο υποκεφάλαιο της ανάλυσης των δεδομένων. Η συστημική κρίση γενικά λειτουργεί σαν φαινόμενο ντόμινο μεταξύ των τραπεζών και εξαπλώνεται γρήγορα και σταδιακά σε όλο το τραπεζικό σύστημα με τελικό αποτέλεσμα μια οικονομική κρίση στη χώρα με όλες τις πιθανές επιπτώσεις που μπορεί να έχει. Επίσης όπως αναφέρθηκε και πριν με βάση επιστημονικά άρθρα, στο δεύτερο κεφάλαιο υπάρχει μια θετική σχέση μεταξύ της ισχύς της αγοράς και του συστημικού κινδύνου.

Επίσης ο αυξημένος ανταγωνισμός που κυριαρχεί στην Κύπρο οδηγεί τα τραπεζικά ιδρύματα σε ψηλό πιστωτικό κίνδυνο. Ένας από τους κύριους λόγους που οδηγούνται τα τραπεζικά ιδρύματα σε αυξημένο σημαντικό πιστωτικό κίνδυνο είναι ο συνεχής αγώνας δρόμου που κάνουν μεταξύ τους για την παροχή νέων χορηγήσεων σε νέους ή υφιστάμενους πελάτες. Αυτός ο ανταγωνισμός μπορεί να οδηγήσει στο σημείο οι νέες χορηγήσεις που παραχωρούνται να καταλήξουν τελικά σε μη εξυπηρετούμενα δάνεια αφού δεν θα γίνεται ικανοποιητική αξιολόγηση των πελατών με τελικό αποτέλεσμα να αυξηθεί ακόμα περαιτέρω το ανεπιθύμητο ποσοστό των «κόκκινων δάνειων». Ήδη όπως είδαμε στην ανάλυση των δεδομένων στο πιο πάνω υποκεφάλαιο, στην Κύπρο ισχύουν πολύ ψηλά ποσοστά «κόκκινων δάνειων», αν υπάρχει ακόμα μεγαλύτερη αύξηση στις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις τότε ο πιστωτικός κίνδυνος θα αυξηθεί

πολύ περισσότερο. Ένας δεύτερος αξιόλογος λόγος που ο ανταγωνισμός στις τράπεζες οδηγεί σε ψηλό πιστωτικό κίνδυνο που εκθέτει τα τραπεζικά ιδρύματα στην Κύπρο είναι το περιβάλλον των πολύ χαμηλών δανειακών επιτοκίων. Οι κυπριακές τράπεζες αναγκάζονται να μειώνουν κατά πολύ τα δανειακά επιτόκια τους όσον αφορά τις νέες χορηγήσεις και τις υφιστάμενες χορηγήσεις. Με αυτό το προωθητικό μέτρο που στοχεύει στην αύξηση του δανειακού χαρτοφυλακίου τους, τα επιτοκίακα έσοδα της τράπεζας μειώνονται και με άμεσο τρόπο η κερδοφορία των τραπεζών δέχεται μείωση. Η παρατήρηση αυτή επιβεβαιώθηκε στην παρούσα διατριβή για τα περισσότερα τραπεζικά ιδρύματα που εξεταστήκαν στην Κύπρο, αφού αντί κέρδος παρουσιάζουν ζημιές στις οικονομικές καταστάσεις που μελετήθηκαν για τα έτη 2014 μέχρι 2018. Επιπρόσθετα, στην Κύπρο όπως είναι γνωστό, το μεγαλύτερο ποσοστό σε τύπους δανείων είναι τα στεγαστικά δάνεια, με αποτέλεσμα η υψηλή και αυξανόμενη δανειακή επιβάρυνση των δανειοληπτών στην Κύπρο για σκοπούς στέγασης να καθιστά αμφίβολη την ικανότητα αποπληρωμής των συγκεκριμένων χορηγήσεων και την ταυτόχρονη έκθεση των τραπεζικών ιδρυμάτων σε ψηλό πιστωτικό κίνδυνο.

Ο ψηλός ανταγωνισμός στην Κύπρο εκθέτει τις τράπεζες σε ακόμα έναν κίνδυνο, τον κίνδυνο ρευστότητας ο οποίος προκύπτει κατά κύριο λόγο από την ποιότητα των περιουσιακών στοιχείων του τραπεζικού ιδρύματος. Οι μεγαλύτεροι και αυξανόμενοι δανεισμοί όπως αναλύσαμε και λίγο πιο πάνω έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να μετατραπούν σε μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις και να προκαλέσουν ανεπανόρθωτη ζημιά στη ρευστότητα του τραπεζικού ιδρύματος. Ο κίνδυνος ρευστότητας μπορεί να επιφέρει κατάρρευση ενός τραπεζικού ιδρύματος ή ενός τραπεζικού συστήματος. Οι τρόποι για να αποφευχθεί κάτι τέτοιο είναι η τράπεζα που αντιμετωπίζει το πρόβλημα να καταφύγει στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προκειμένου να εξασφαλίσει την απαραίτητη ρευστότητα για να συνεχίσει τη λειτουργία της ή να αναλάβει η κυβέρνηση της χώρας να παρέμβει με την αναχρηματοδότηση των τραπεζικών ιδρυμάτων που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας. Κάτι παρόμοιο έγινε στην Κύπρο πρόσφατα το 2018 όταν η κυβέρνηση αποφάσισε να παρέχει χρηματοδότηση στη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα για τη διάσωση της με αποτέλεσμα να επιβαρυνθούν τα κρατικά οικονομικά αρνητικά. Δυστυχώς όμως όταν δεν γίνει εφικτός κανένας από τους πιο πάνω τρόπους εξασφάλισης ρευστότητας τότε η τράπεζα προχωρά χωρίς δεύτερη σκέψη σε κούρεμα καταθέσεων όπως έγινε πάλι στην Κύπρο το 2013 με τη χρεοκοπία της Λαϊκής Τράπεζας.

Για την αντιμετώπιση του κάθε κινδύνου κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αναγκάζεται να αναπτύξει πολιτικές αντιμετώπισης των συγκεκριμένων κινδύνων. Το κάθε τραπεζικό ίδρυμα θεσμοθετεί τις δικές του σημαντικές πολιτικές για το χειρισμό του κάθε τραπεζικού τομέα. Η Υπηρεσία Διαχείρισης Πιστωτικού Κίνδυνου της Τράπεζας Κύπρου για παράδειγμα καθορίζει τις πολιτικές χρηματοδότησης και παρακολουθεί την εφαρμογή της πιστωτικής πολιτικής σε κάθε τομέα και την ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου μέσω του άμεσου εντοπισμού των προβληματικών πελατών. Η πολιτική αυτή μπορεί να είναι αυστηρότερη ανάλογα με το πόσο επικίνδυνος μπορεί να είναι ένας κλάδος. Σε κάποιες περιπτώσεις η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου μπορεί να επιβάλει πολιτικές που πρέπει να ακολουθούν από κοινού όλα τα αδειοδοτημένα εγκεκριμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Πρόσφατα η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου επέβαλε περιορισμό στις τράπεζες να μην δικαιούνται να δανείσουν περισσότερο από 25% της κεφαλαιακής τους βάσης σε ένα συγκρότημα πελατών. Αυτός ο περιορισμός οδήγησε στη δημιουργία πολιτικής διάθεσης ανάληψης κινδύνου της Τράπεζας Κύπρου η οποία επέβαλε αυστηρότερα συγκεντρωτικά όρια για τους πελάτες και κατηγοριοποιεί τα όρια των δανεισμών ανάλογα με τον κάθε τομέα (ιδιώτες-φυσικά πρόσωπα, μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μεγάλες επιχειρήσεις).

Μια άλλη πολιτική που εφαρμόζει η Τράπεζα Κύπρου αφορά την πρόληψη εμφάνισης μη εξυπηρετούμενων δάνειων από τις νέες χορηγήσεις και έχει αναπτύξει πολιτική που σχετίζεται με τους νέους δανεισμούς. Η πολιτική αυτή λέει ότι η τράπεζα μπορεί να παρέχει πιστωτικές διευκολύνσεις μόνο σε πελάτες με αποδεδειγμένη ικανότητα αποπληρωμής ανεξαρτήτως της εξασφάλισης που θα παρέχουν για το δανεισμό. Με αυτό τον τρόπο μειώνεται η πιθανότητα η νέα χορήγηση της τράπεζας να καταλήξει να βρίσκεται στις μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις. Επίσης για το μετριασμό του πιστωτικού κινδύνου το τμήμα της διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου της Τράπεζας Κύπρου έχει ενοποιήσει όλες τις διαδικασίες παρακολούθησης βάσει της πολιτικής παρακολούθησης η οποία περιλαμβάνει διάφορους τομείς όπως τις εκτιμήσεις ακινήτων, τις διαγραφές χρεών, τα όρια έγκρισης, τον κίνδυνο συγκέντρωσης, τις αποκλίσεις από την πολιτική, τις αναδιαρθρώσεις, την αξιολόγηση των πελατών κ.α. Επιπρόσθετα για τον έλεγχο της ρευστότητας και τη μείωση του κινδύνου ρευστότητας η Τράπεζα Κύπρου επέβαλε πολιτική ρευστότητας η οποία καθορίζει τις ευθύνες για τη διαχείριση του κινδύνου, τα πλαίσια, τα όρια και τις παραδοχές των stress test. Για την

ανάλυση της ρευστότητας χρησιμοποιούνται χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι μελετούνται από τους αρμοδίους φορείς οι οποίοι φτάνουν σε συμπεράσματα για την πορεία του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Το συμβούλιο της Τράπεζας επανεξετάζει τουλάχιστον μια φορά το χρόνο την πολιτική ρευστότητας και κάνει τις ανάλογες αλλαγές αν χρειαστεί.

Όπως όλες οι Τράπεζες έτσι και η Astrobank ακολουθεί πιστωτικές πολιτικές. Κατά τη διαδικασία έγκρισης μιας νέας χορήγησης εξετάζεται ο συνολικός πιστωτικός κίνδυνος για κάθε εμπλεκόμενο, ενώ ταυτόχρονα παρακολουθείται η συγκέντρωση με στόχο τον περιορισμό των μεγάλων ανοιγμάτων έτσι ώστε να είναι η συγκέντρωση συμβατή με την πολιτική των πιστωτικών ορίων. Επίσης η Astrobank έχει αναπτύξει πολιτική διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου, δηλαδή η τράπεζα πραγματοποιεί αξιολόγηση των επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρουν ακραία αλλά υπαρκτά σενάρια στην ποιότητα του δανειακού χαρτοφυλακίου και του διαθέσιμου κεφαλαίου μέσω των stress tests. Η πολιτική διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου παρέχει καθοδήγηση στο προσωπικό για τη διαδικασία αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των πελατών, τα εγκριτικά κλιμάκια, τους ρόλους και τις ευθύνες του προσωπικού, τους διάφορους τύπους εξασφαλίσεων (υλικών ή άυλων) που μπορούν να γίνουν αποδεκτές από το τραπεζικό ίδρυμα για τις νέες χορηγήσεις και τις διαδικασίες διαχείρισης προβληματικών χορηγήσεων και την αποκατάσταση τους. Με αυτό τον τρόπο ελαχιστοποιείται ο πιστωτικός κίνδυνος καθώς και η συγκέντρωση του πιστωτικού κινδύνου. Μια ακόμα πολιτική που ακολουθεί η Astrobank είναι να πραγματοποιεί εκτιμήσεις των ακινήτων και του εξοπλισμού της κάθε χρόνο. Οι οικονομικές συνθήκες στην Κύπρο είχαν αντίκτυπο στις τιμές των ακινήτων, με αποτέλεσμα οι εκτιμήσεις του Ιανουαρίου 2018 με Δεκέμβριο 2018 να δημιουργήσουν στην Τράπεζα ζημιά απομείωσης €310.000 χιλιάδες. Οι πολιτικές αυτές υπάρχουν για να μπορούν να προβλέπουν τον κίνδυνο πριν δημιουργηθεί.

Μελετώντας τα στοιχεία και την ιστοσελίδα της RCB Bank βρέθηκε ότι και η συγκεκριμένη τράπεζα χρησιμοποιεί την ίδια πιστωτική πολιτική με τις άλλες τράπεζες, πραγματοποιώντας ανάλυση του δανειολήπτη και των εξασφαλίσεων που θα καλύπτουν τη νέα χορήγηση. Επίσης ισχύουν πιστωτικά όρια για τις συναλλαγές μειώνοντας έτσι τον πιστωτικό κίνδυνο. Η RCB Bank έχει θεσμοθετήσει πολιτική διαχείρισης κεφαλαίων η οποία καθορίζει τις αρχές, τα θεμέλια και τη δομή της

διαχείρισης των κεφαλαίων, αυτήν την πολιτική δεν τη συναντήσαμε στις άλλες τράπεζες που αναφέρθηκαν πιο πάνω. Η πολιτική αυτή αναφέρει τα μέτρα που πρέπει να ακολουθούνται για να διατηρεί η τράπεζα επαρκή κεφάλαια, αναφέρει πως γίνεται η αξιολόγηση για την εσωτερική κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας και υπολογίζει τους κεφαλαιακούς δείκτες. Επιπρόσθετα ακολουθείται πολιτική ρευστότητας για την αντιμετώπιση του κινδύνου ρευστότητας. Η πολιτική αυτή αφορά τη διαχείριση μελλοντικών ταμειακών ροών έτσι ώστε να τηρούνται οι απαιτήσεις, επίσης αφορά τη διατήρηση χαρτοφυλακίου το οποίο αποτελείται από ασφαλή στοιχεία τα οποία μπορούν να ρευστοποιηθούν εύκολα και να χρησιμοποιηθούν σε περίπτωση που δεν υπάρχει ικανοποιητική ταμειακή ροή, τέλος γίνεται η μελέτη των δεικτών ρευστότητας οι οποίοι πρέπει να τηρούν κάποιες κανονιστικές και εσωτερικές απαιτήσεις.

Κάθε οργανισμός, εταιρεία ή επιχείρηση πρέπει να ακολουθά πολιτικές οι οποίες αφορούν το σύνολο των αρχών και κατευθύνσεων για την εφαρμογή συγκεκριμένων λειτουργιών για την αντιμετώπιση τυχών κινδύνων που μπορεί να προκύψουν. Αναλύθηκαν οι πολιτικές για τρία χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για οποία βρέθηκαν διαθέσιμα στοιχεία και είναι η Τράπεζα Κύπρου, η Astrobank και η RCB Bank. Για τα άλλα δύο χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Ελληνική Τράπεζα, Alpha Bank) δεν βρεθήκαν στην ιστοσελίδα τους οι πολιτικές που χρησιμοποιούν.

Κεφαλαίο 4

Επίλογος

Ο σκοπός της παρούσας διατριβής είναι ο καθορισμός της σχέσης μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου που εκτίθεται το τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Ο προσδιορισμός του επιπέδου του ανταγωνισμού μεταξύ πέντε χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Κύπρο γίνεται μέσω του καθορισμού του μεριδίου αγοράς όσον αφορά τις καταθέσεις και το δανειακό χαρτοφυλάκιο. Επίσης γίνεται ανάλυση της κερδοφορίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μέσω των χρηματοοικονομικών δεικτών ROE (Δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων) και ROA (Δείκτης απόδοσης ενεργητικού). Επιπρόσθετα αξιολογούνται οι κίνδυνοι που εκτίθενται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπως ο πιστωτικός κίνδυνος και ο κίνδυνος ρευστότητας μέσω της ανάλυσης συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών. Ο πιστωτικός κίνδυνος αξιολογήθηκε μέσω του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων σε σχέση με τις μικτές χορηγήσεις, από το δείκτη κάλυψης μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων και από το δείκτη κεφαλαίου κοινών μετοχών - Common Equity Tier 1 capital. Ο κίνδυνος ρευστότητας αξιολογήθηκε μέσω δύο δεικτών, το δείκτη χορηγήσεις προς ενεργητικό και το δείκτη δάνεια προς καταθέσεις.

Με βάση τα αποτελέσματα βρέθηκε ότι υπάρχει υψηλή συγκέντρωση στην αγορά μεταξύ δύο τραπεζικών ιδρυμάτων στην Κύπρο. Άρα υπάρχει ψηλός ανταγωνισμός στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου και αυτό το καταλαβαίνουμε λόγω των χαμηλών δανειακών επιτοκίων που υπάρχουν στην αγορά. Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως σε άλλο κεφάλαιο η υψηλή συγκέντρωση σε δύο τραπεζικά ιδρύματα ήταν και ένας από τους λόγους που οδήγησε στη χρηματοπιστωτική κρίση στην Κύπρο το 2013. Επίσης αποδείχτηκε ότι δεν υπάρχει συσχέτιση μεταξύ της κερδοφορίας του τραπεζικού ιδρύματος και της ισχύς που κατέχει στην αγορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι τα τέσσερα από τα πέντε τραπεζικά ιδρύματα εκτίθενται σε ψηλό πιστωτικό κίνδυνο λόγω του ποσοστού μη εξυπηρετούμενων δανείων που

κατέχουν, αλλά μπορούν να καλύψουν άμεσα οποιοσδήποτε ζημίες προκαλέσουν οι μη εξυπηρετούμενες χορηγήσεις. Το ποσοστό μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων αποδείχτηκε ότι δεν σχετίζεται με την κερδοφορία και το ποσοστό του μεριδίου που κατέχουν στην αγορά τα τραπεζικά ιδρύματα. Όσον αφορά τώρα τον κίνδυνο ρευστότητας βρέθηκε ότι σχετίζεται με το ποσοστό που κατέχει το τραπεζικό ίδρυμα στην αγορά αλλά είναι ανεξάρτητος της κερδοφορίας του τραπεζικού ιδρύματος.

Το σημαντικότερο συμπέρασμα της διατριβής όταν δούμε στο σύνολο τους τα αποτελέσματα και όχι μεμονωμένα είναι ότι υπάρχει μια θετική συσχέτιση μεταξύ του ανταγωνισμού και του κινδύνου στο τραπεζικό σύστημα της Κύπρου. Βρέθηκε ότι ο μεγάλος ανταγωνισμός που υπάρχει οδηγεί τις τράπεζες σε ψηλότερα ποσοστά κινδύνου με αποτέλεσμα το τραπεζικό σύστημα να χαρακτηρίζεται από αστάθεια.

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν αναπτύξει αποτελεσματικές πιστωτικές πολιτικές, πολιτικές ρευστότητας κ.α. οι οποίες έχουν ως σκοπό την προστασία τους από τα διαφορά ήδη κινδύνων που εκτίθενται. Σαν συνέχεια αυτής της διατριβής θα μπορούσε να μελετηθεί η σχέση ανταγωνισμού και κινδύνου μέσω διαφορετικής μεθοδολογίας όπως η χρήση οικονομετρικών λογισμικών μέσω της χρήσης του δείκτη Boone ή του δείκτη Lerner Index και να γίνει σύγκριση των αποτελεσμάτων με τα αποτελέσματα της παρούσας μεταπτυχιακής διατριβής.

Βιβλιογραφία

Agoraki M., D. M. (2011). Regulations, competition and bank risk-taking in transition countries. *Journal of Financial Stability* (7), 38–48.

Allen F., G. D. (2004). Competition and Financial Stability. *Journal of Money, Credit, and Banking* , 36 (3), 453-80 .

Allen F., G. D. (2004). FINANCIAL INTERMEDIARIES AND MARKETS. *Econometrica* , 72 (4), 1023-1061.

Anginer D., D.-K. A. (2014). How does competition affect bank systemic risk? *Journal of Financial Intermediation* (23), 1-26.

ASTROBANK GROUP. (2018). *Annual Report*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ASTROBANK GROUP.

ASTROBANK GROUP. (2017). *Annual Report*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ASTROBANK GROUP.

ASTROBANK GROUP. (2016). *Annual Report*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ASTROBANK GROUP.

ASTROBANK GROUP. (2015). *Annual Report*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ASTROBANK GROUP.

ASTROBANK GROUP. (2014). *Annual Report*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ASTROBANK GROUP.

BANK OF CYPRUS. (2020, January 15). *BANK OF CYPRUS*. Ανάκτηση 15 15, 2020, από BANK OF CYPRUS: www.bankofcyprus.com

Benjamin M. Tabak, D. M. (2012). The relationship between banking market competition and risk-taking: Do size and capitalization matter? *Journal of Banking & Finance* (36), 3366–3381.

Berger A., K. L.-A. (2009). Bank Competition and Financial Stability. *Journal of Financial Services Research* .

Boyd J, D. N. (2006). *Bank Risk-Taking and Competition Revisited: New Theory and New Evidence*. International Monetary Fund.

Chen, X. (2007). Banking deregulation and credit risk : Evidence from the EU. *Journal of Financial Stability* , 2, 356-390.

European Banking Authority. (2019). *EBA REPORT ON NPLs PROGRESS MADE AND CHALLENGES AHEAD*. Paris: EUROPEAN BANKING AUTHORITY.

EUROPEAN BANKING FEDERATION. (2018). *Banking in Europe: EBF Facts & Figures 2018*. EUROPEAN BANKING FEDERATION.

EUROPEAN CENTRAL BANK. (2009). *EUROPEAN CENTRAL BANK*. Ανάκτηση March 30, 2019, από <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>

EUROPEAN CENTRAL BANK. (2010). *FINANCIAL STABILITY REVIEW*. FRANKFURT: EUROPEAN CENTRAL BANK.

EUROPEAN COMMISSION. (2019). *EUROSTAT SUPPLEMENTARY TABLE FOR REPORTING GOVERNMENT INTERVENTIONS TO SUPPORT FINANCIAL INSTITUTIONS*. EUROSTAT.

EUROSTAT. (2019). *EUROSTAT*. Ανάκτηση NOVEMBER 30, 2019, από <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>

Garrisson R., N. E. (2005). *Διοικητική Λογιστική*. Αθήνα: Κλειδάριθμος.

Imbierowicz B., R. C. (2014). The relationship between liquidity risk and credit risk in banks. *Journal of Banking and Finance* (40), 242-256.

International Monetary Fund. (2019). *International Monetary Fund*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 21, 2019, από <http://data.imf.org>

Luis Brandao-Marques, R. C. (2018). Government support, regulation, and risk taking in the banking. *Journal of Banking and Finance* (0), 1-15.

Provopoulos, G. A. (2014). The Greek Economy and Banking System: Recent Developments. *Journal of Macroeconomics* (39), 240-249.

RCB BANK LTD. (2018). *Report & Financial Statements 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: RCB BANK LTD.

RCB BANK LTD. (2017). *Report & Financial Statements 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: RCB BANK LTD.

RCB BANK LTD. (2016). *Report & Financial Statements 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: RCB BANK LTD.

RCB BANK LTD. (2015). *Report & Financial Statements 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: RCB BANK LTD.

RCB BANK LTD. (2014). *Report & Financial Statements 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: RCB BANK LTD.

Schaeck K., C. M. (2007). Banking Competition and Capital Ratios. International Monetary Fund.

Thorsten Beck, A. D.-K. (2005). Bank concentration, competition, and crises: First results. *Journal of Banking and Finance* (30), 1581-1603.

www.cyprusprofile.com. (2014). *www.cyprusprofile.com*. Ανάκτηση JULY 10, 2014, από www.cyprusprofile.com

Zenios, S. A. (2013). The Cyprus Debt: Perfect Crisis and a Way Forward. *Cyprus Economic Policy Review*, , 7 (1), 3-45.

Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου. (2019). *Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου*. Ανάκτηση Δεκέμβριος 21, 2019, από <https://www.centralbank.cy>

Ξανθάκης Ε., Α. Χ. (2006). *Χρηματοοικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων*. Αθήνα: ΑΘ. Σταμούλης.

ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED. (2018). *ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED.

ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED. (2017). *ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED.

ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED. (2016). *ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED.

ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED. (2015). *ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED.

ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED. (2014). *ΕΤΗΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: ΟΜΙΛΟΣ ALPHA BANK CYPRUS LIMITED.

Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας. (2018). *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας.

Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας. (2017). *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας.

Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας. (2016). *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας.

Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας. (2015). *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας.

Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας. (2014). *ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: Όμιλος Ελληνικής Τράπεζας.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2018). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2018). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2018*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2017). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2017*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2016). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2016*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2015). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2015*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ BANK OF CYPRUS HOLDINGS. (2014). *Ετήσια Οικονομική Έκθεση 2014*. ΛΕΥΚΩΣΙΑ: BANK OF CYPRUS HOLDINGS.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ. (2019). *ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ*. ΑΘΗΝΑ: ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.